

**SAVJET ZA USTAVNA PITANJA
SKUPŠTINE REPUBLIKE CRNE GORE**

Ekspertski tekst

U S T A V   C R N E   G O R E

8. septembar 2006. godine

Polazeći od:

istorijske činjenice da je država Crna Gora nastala u vjekovnoj borbi crnogorskog naroda za slobodu, da se od kraja devetnaestog vijeka izgrađivala kao građanska država i da je volja građana Crne Gore da se država Crna Gora razvija i unapređuje kao građanska država,

opredjeljenja građana Crne Gore da žive u državi u kojoj su osnovne vrijednosti mir, sloboda, poštovanje ljudskih prava i sloboda, nacionalna ravnopravnost, multikulturalnost, multietnički sklad, tolerancija, demokratija, vladavina prava, jednakost građana pred zakonom, sigurnost i društvena pravda,

težnje da se učvrste i dalje unapređuju demokratski odnosi u Crnoj Gori, jača zaštita ljudskih prava i sloboda, obezbjeđuje društveni napredak u svim oblastima života, ujednačeniji razvoj svih njenih područja i održiv razvoj Crne Gore kao cjeline ,

uvjerenja da su priroda i zdrava životna sredina izvor zdravlja, neophodan i nezamjenljiv uslov razvoja, opšteg društvenog napretka i opstanka ljudskog roda i da je država odgovorna za očuvanje prirode i zdrave životne sredine,

odluke građana Crne Gore da žive u samostalnoj i nezavisnoj državi Crnoj Gori, donesene na referendumu održanom 21. maja 2006. godine,

potrebe da se ustavom osigura da se država Crna Gora organizuje po opšteprihvaćenim demokratskim načelima, da bude otvorena za saradnju na principu ravnopravnosti sa drugim državama i usmjerena da se na demokratskim osnovama uključi u evropske i evroatlantske integracije,

Ustavotvorna Skupština Republike Crne Gore donosi i proglašava

U S T A V   C R N E   G O R E

D I O   P R V I

OSNOVNE ODREDBE

Član 1

(Ime države)

Ime države je – Crna Gora

Član 2

(Definicija države)

Crna Gora je nezavisna, suverena, demokratska, socijalna i ekološka država.

Crna Gora je država svih njenih građana, zasnovana na suverenitetu građana, ljudskim pravima i slobodama, vladavini prava i pravnoj državi, tržišnoj privredi, socijalnoj sigurnosti, načelima pravde i pravičnosti.

Član 3

(Vlast građana)

U Crnoj Gori vlast pripada građanima.

Građani vlast ostvaruju preko slobodno izabranih predstavnika i neposredno putem referenduma, građanske inicijative i drugih oblika neposrednog izjašnjavanja.

Ne može se uspostaviti niti priznati vlast koja ne proističe iz slobodno izražene volje građana.

Član 4

(Oblik vladavine)

Crna Gora je republika.

Član 5

(Državna teritorija i granica)

Teritorija Crne Gore je jedinstvena i nedjeljiva.

Područja na kojima se osnivaju opštine, određuju se zakonom..

Državna granica može se mijenjati samo ako se na državnom referendumu za promjenu granice izjasni najmanje dvije trećine građana koji imaju biračko pravo.

Član 6

(Državni simboli)

Crna Gora ima grb, zastavu i himnu.

Grb Crne Gore je u obliku zlatnog krunisanog dvoglavog orla, uzdignutih krila u poletu, sa skiptrom u desnoj i šarom u lijevoj kandži na crvenoj osnovi. Na prsima orla je štit sa zlatnim lavom u prolazu. Lav je na zelenom polju sa plavom pozadinom. Kruna iznad orlovskih glava i skiptar su zlatni sa krstom na vrhu. Šar je plavi sa zlatnim okovom i krstom.

Zastava Crne Gore crvene je boje, sa grbom na sredini i zlatnim obrubom. Odnos dužine i širine zastave je dva prema jedan. Grb na zastavi zauzima dvije trećine visine zastave. Središnja tačka grba poklapa se sa tačkom u kojoj se sijeku dijagonale zastave. Širina zlatnog obruba je jedna dvadesetina užeg dijela zastave.

Himna Crne Gore je: „Oj svijetla majska zoro“.

Upotreba i korišćenje grba, zastave i himne uređuju se zakonom.

Član 7

(Glavni grad)

Glavni grad Crne Gore je Podgorica.

O Glavnom gradu donosi se zakon.

Član 8

(Prijestonica)

Cetinje, vjekovno historijsko, kulturno i političko sjedište i središte Crne Gore, prestonica je države Crne Gore.

U prijestonici je rezidencija Predsjednika Crne Gore.

O prijestonici donosi se zakon.

Član 9

(Ljudska prava i slobode)

Crna Gora jamči i štiti ljudska prava i slobode.

Korišćenje Ustavom zajamčenih i svih drugih ljudskih prava podrazumijeva odgovornost i dužnost poštovanja ljudskih prava i sloboda drugih lica, odgovoran odnos prema zajednici i budućim generacijama.

Zabranjeno je i kažnjivo svako izazivanje, podsticanje i raspirivanje nacionalne, rasne, vjerske i druge mržnje i netrpeljivosti.

Pripadnicima manjinskih naroda, nacionalnih manjina i etničkih manjina¹, jamče se i posebna prava potrebna za očuvanje njihovog identiteta, izražavanje i unapređivanje njihove etničke, kulturne, jezičke, vjerske i druge posebnosti.

Član 10

(Pravni poredak)

Pravni poredak Crne Gore je jedinstven.

Potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava, sastavni su dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim pravom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg prava.

Svako je dužan da se pridržava Ustava i zakona i da poštuje pravni poredak Crne Gore.

Niko ne može biti prinuđen da čini ono što Ustav i zakon ne nalažu.

---

¹ Upotrebljena je formulacija sadržana u odredbi člana prvog Zakona o manjinskim pravima i slobodama, koja je, kako je kazano prilikom njegovog usvajanja i nakon toga, usvojena saglasnošću svih učesnika u njegovom donošenju i kompetentnih evropskih institucija.

Član 11

(Povjeravanje vršenja stručnih poslova u organima i institucijama)

Povjeravanje vršenja stručnih poslova u organima i institucijama države i jedinica lokalne samouprave, ustanovama i organizacijama koje vrše javna ovlašćenja ili poslove od javnog interesa, i napredovanje u službi, moraju se zasnivati na kriterijumima profesionalne sposobnosti i kompetentnosti, dosljednosti u poštovanju i primjeni Ustava i zakona, savjesnosti i odgovornosti.

Svaki građanin, pod jednakim uslovima i prema svojim sposobnostima i stručnom uspjehu, ima pravo na stupanje u javnu službu.

Član 12

(Ograničenje vlasti)

Državna vlast ima pravo da čini samo ono na šta je ovlašćena Ustavom, zakonom i propisima donesenim na osnovu zakona.

Rad organa i institucija države i jedinica lokalne samouprave, ustanova, organizacija koje vrše javna ovlašćenja ili poslove od javnog interesa, javan je. Zakonom i na osnovu kriterijuma utvrđenih zakonom, pojedini akti i radnje mogu se, u propisanom postupku, proglasiti tajnom.

Svi organi i institucije države i jedinica lokalne samouprave, ustanove i druge organizacije koje vrše javna ovlašćenja, dužni su da poslove iz svoje nadležnosti vrše tako što će stvarati uslove da se o bitnim pitanjima koja rješavaju mogu djelotvorno izjašnjavati naučne i stručne institucije, udruženja i svi oblici organizovanja građana

Član 13

(Obaveza plaćanja poreza)

Svako je dužan da plaća porez i druge dažbine srazmjerno svojoj ekonomskoj snazi.

Porezi i druge dažbine mogu se uvoditi samo zakonom.

Član 14

(Crnogorsko državljanstvo)

U Crnoj Gori postoji crnogorsko državljanstvo.

Osnovi za sticanje crnogorskog državljanstva i uslovi za otpust iz državljanstva utvrđuju se zakonom.

Član 15

(Jezik i pismo)

U Crnoj Gori u službenoj upotrebi je crnogorski jezik.

Ravnopravni su ćirilično i latinično pismo.

U jedinicama lokalne samouprave u kojima većinu stanovništva čine pripadnici nacionalnih manjina u službenoj upotrebi su i njihovi jezici i pisma.

U jedinicama lokalne samouprave u kojima znatan dio stanovništva čine pripadnici nacionalnih manjina, pod uslovima i na način propisan zakonom, u službenoj upotrebi mogu biti i njihovi jezici i pisma.

Član 16

(Odvojenost vjerskih zajednica od države)

Vjerske zajednice odvojene su od države.

Nijedna vjeroispovijest i nijedna vjerska zajednica ne mogu se proglasiti obaveznom.

Protivustavna je i kažnjiva zloupotreba vjere, crkve i drugih vjerskih zajednica u političke svrhe.

Država može materijalno pomagati vjerske zajednice.

Član 17

(Odnosi sa drugim državama i međunarodnim organizacijama)

Crna Gora, na opšteprihvaćenim principima i pravilima međunarodnog prava, ostvaruje saradnju i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim zajednicama država i međunarodnim organizacijama.

Crna Gora može stupiti u međunarodne organizacije.

O načinu pristupanja Evropskoj uniji odlučuje Skupština.

Crna Gora ne može stupiti u savez sa drugom državom kojim se gube njena nezavisnost i puni međunarodni subjektivitet.

ALTERNATIVA za četvrti stav: isto određenje može se iskazati i pozivnom odredbom, koja glasi: Crna Gora može stupiti u savez sa drugom državom samo pod uslovom zadržavanja nezavisnosti i punog međunarodnog subjektiviteta.

DIO DRUGI

LJUDSKA PRAVA I SLOBODE

Član 18

(Jednakost i zabrana diskriminacije)

Svakome u Crnoj Gori jamče se ljudska prava i slobode.

Svi su pred zakonom jednaki.

Ravnopravnost žena i muškaraca mora biti obezbijedena u svim oblastima života.

Zabranjena je bilo kakva, neposredna ili posredna diskriminacija po osnovu pola, nacionalnosti, rase, vjere, jezika, boje kože, etničkog ili društvenog porijekla, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja ili bilo kakvog drugog ličnog svojstva.

Jamči se sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti. Niko nije dužan da se izjašnjava o svojoj nacionalnoj pripadnosti.

Član 19

(Zaštita ljudskih prava i sloboda)

Svako ima pravo na jednaku i efikasnu zaštitu svojih prava i sloboda u zakonom propisanom postupku i od organa određenih zakonom.

Sudovi, Ustavni sud i drugi državni organi, dužni su, u okviru svojih nadležnosti, obezbjeđivati efikasnu i djelotvornu zaštitu prava i sloboda svakoga i otklanjati posljedice u slučaju njihove povrede.

Građani imaju pravo obraćanja međunarodnim institucijama radi zaštite ljudskih prava i sloboda.

Član 20

(Načela za tumačenje odredaba o ljudskim pravima i slobodama)

Dužnost je svakoga da ustavne odredbe o ljudskim pravima i slobodama tumači imajući u vidu njihovu suštinu i smisao, demokratske vrijednosti i u skladu sa standardima sadržanim u odlukama međunarodnih sudskih i drugih institucija koje se brinu o ljudskim pravima i slobodama i njihovoj zaštiti.

Nijedna odredba Ustava ne smije se tumačiti tako da se stvara ustavni osnov za preduzimanje bilo kakvog djelovanja kojim se ukida neko pravo ili sloboda ili ograničava u mjeri većoj od ustavno dopuštene ili na način koji nepovoljno utiče na puno ostvarivanje ustavno zajamčenih sloboda i prava.

Član 21

(Način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda)

Svako ima pravo da svoja prava i slobodu zajamčene Ustavom ostvaruje neposredno na osnovu Ustava.

Kada je predviđeno Ustavom ili kada je to neophodno, zbog njihove prirode, zakonom se može propisati način ostvarivanja pojedinih ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, pri čemu se ne smije dirati u njihovu suštinu.

Država je dužna stvarati uslove da svako može blagovremeno ostvarivati svoja prava i uživati ustavno zajamčenu slobodu.

Član 22

(Prava i sloboda drugih, granica prava i slobode svakog)

Svako ima pravo na slobodu i da ostvaruje zajamčena prava.

Prava i slobode svakog ograničeni su jednakim pravima i slobodama drugih.

Svako je dužan da poštuje prava i slobode drugih.

Niko nema pravo da svoja prava i slobode ostvaruje na način kojim povređuje prava i slobode drugih.

Član 23

(Ograničenja ljudskih prava i sloboda)

Samo zakonom donesenim na osnovu ustavne odredbe koja dopušta ograničenje, može se ograničiti ustavno zajamčeno ljudsko pravo i sloboda.

Zajamčeno ljudsko pravo i sloboda ne smiju se ograničiti u obimu većem nego što je Ustavom dopušteno i neophodno.

Državni organi dužni su uvijek voditi računa da se svrha ograničenja prava odnosno slobode postigne sa što manje vremenskog i drugog ograničenja, vodeći računa o njihovoj suštini i značaju, važnosti i svrsi ograničenja i o srazmjeri nužnosti ograničenja i njegove svrhe.

Član 24

(Neprikosновенost ljudskog života)

Ljudski život je neprikosновен.

U Crnoj Gori ne može se propisati ni izreći smrtna kazna.

Zabranjeno je kloniranje ljudskih bića.

Član 25

(Ljudsko dostojanstvo)

Ljudsko dostojanstvo je neprikosnoveno.

Svako ima pravo na zaštitu svog dostojanstva, časti i ugleda, a dužan je poštovati dostojanstvo, čast i ugled drugoga.

Član 26

(Nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta)

Fizički i psihički integritet ličnosti je nepovrediv.

Niko se ne smije podvrgnuti mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.

Niko ne smije biti podvrgnut medicinskom ili naučnom ogledu bez svog slobodnog pristanka.

Član 27

(Zabrana ropstva, položaja sličnog ropstvu i prinudnog rada)

Niko ne smije biti držan u ropstvu ili položaju sličnom ropstvu.

Zabranjen je i kažnjiv svaki oblik trgovine ljudima.

Prinudni rad je zabranjen.

Zabranjeno je seksualno ili ekonomsko iskorišćavanje lica koje je u nepovoljnom položaju.

Prinudnim radom ne smatraju se rad ili služba koji se, u skladu sa zakonom, zahtijevaju od pravosnažno osuđenih lica, od lica koja vrše vojnu službu, niti rad za vrijeme vanrednog stanja.

Član 28

(Jemstva zaštite u slučaju lišenja slobode)

Lišenje slobode dozvoljeno je samo pod uslovima predviđenim zakonom.

Niko ne može biti lišen slobode samo zato što nije ispunio ugovornu obavezu.

Lice lišeno slobode mora biti odmah obaviješteno, na jeziku koji razumije: o razlozima lišenja slobode ili optužbe, da ima pravo da njegovom saslušanju prisustvuje branilac koga sam odabere, da nije dužan odgovarati na pitanja; da se o lišenju slobode obavijesti lice po njegovom izboru; da se obrati sudu da, po hitnom postupku, ispita zakonitost lišenja

slobode i naloži puštanje na slobodu ako je ono nezakonito.

Lice lišeno slobode mora se, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa od trenutka lišenja slobode, izvesti pred nadležni sud. U protivnom, pušta se na slobodu.

Član 29

(Jemstva zaštite u slučaju pritvora)

Lice za koje postoji osnovana sumnja da je izvršilo krivično djelo, na osnovu odluke nadležnog suda, može biti pritvoreno samo ako su ispunjeni razlozi za pritvor propisani zakonom.

Pritvorenom licu mora se u času pritvaranja uručiti rješenje o pritvoru.

Protiv rješenja o pritvoru pritvoreno lice ima pravo žalbe, o kojoj sud odlučuje u roku od 48 sati od podnošenja žalbe.

Trajanje pritvora mora se svesti na najkraće nužno vrijeme, u skladu sa zakonom.

Pritvor po odluci prvostepenog suda može trajati najduže tri mjeseca od dana pritvaranja. Odlukom višeg suda, pritvor se može produžiti najduže još za tri mjeseca. Ako se do tog roka ne podigne optužnica, pritvoreno lice pušta se na slobodu.

Vanpretresno vijeće suda koje je primilo optužnicu odlučuje o zadržavanju u pritvoru optuženog lica. Pod uslovima propisanim zakonom, pritvoreno optuženo lice može biti zadržano u pritvoru ili pušteno iz pritvora da se brani sa slobode.

Dozvoljeno je puštanje na slobodu iz pritvora uz polaganje jemstva da će se odazvati na sudski poziv.

Član 30

(Postupanje sa licem lišenim slobode ili pritvorenim licem)

Svako je dužan čovječno i sa uvažavanjem ljudskog dostojanstva postupati sa licem koje je lišeno slobode ili pritvoreno.

Zabranjeno je svako nasilje prema licu koje je lišeno slobode, odnosno pritvoreno, ili iznuđivanje iskaza.

Član 31

(Posebna jamstva za odbranu)

Jamči se svakome pravo na odbranu pred sudom i drugim organom nadležnim da vodi krivični postupak.

Okrivljeni, odnosno optuženi ima pravo na potrebno vrijeme i odgovarajuće uslove za pripremu odbrane i neometano komuniciranje sa svojim braniocem.

Zakonom se propisuje kada se okrivljenom odnosno optuženom koji mora imati branioca, branilac određuje po službenoj dužnosti.

Okrivljeni, odnosno optuženi ima pravo na pomoć tumača ako ne razumije i ne govori jezik na kome se vodi postupak.

Niko nije dužan da prizna krivicu i daje izjave koje ga terete.

Niko ko je dostupan sudu i drugom organu nadležnom za vođenje krivičnog postupka ne može biti osuđen ako mu u postupku nije bilo omogućeno da bude saslušan i da se brani.

Član 32

(Pravo na naknadu štete nanesene nezakonitim postupanjem)

Svako ko je nezakonito lišen slobode, pritvoren ili osuđen, ima pravo na naknadu štete od države i druga prava utvrđena zakonom.

Član 33

(Pravo na pravično suđenje)

Svako kome se povrijedi zajamčeno pravo ili sloboda ima pravo da traži i u razumnom roku dobije zaštitu od suda ili drugog nadležnog organa.

Svako ima pravo da o njegovim pravima, obavezama, kao i optužbama protiv njega, bez odlaganja, odlučuje nezavisan, nepristrasan i zakonom ustanovljeni sud ili drugi organ i da u razumnom roku dobije odluku

Član 34

(Pravo na žalbu ili druga pravna sredstva)

Svako ima pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke donesene u prvostepenom postupku kojom se rješava o njegovom pravu, obavezi ili na zakonu zasnovanom interesu.

Zakonom se izuzetno može isključiti žalba ako je na drugi način obezbijedena zaštita prava i zakonitosti ili propisati da žalba ne odlaže izvršenje prvostepene odluke.

Svako ko smatra da mu je pojedinačnim upravnim aktom, koji je postao pravosnažan u upravnom postupku, povrijeđeno ljudsko pravo ili sloboda zajamčeni Ustavom, ima pravo da, u roku od dva mjeseca od prijema tog akta, ustavnim žalbom pred Ustavnim sudom pokrene postupak za zaštitu tog prava, odnosno slobode.

Svako ko smatra da mu je pravosnažnom sudskom odlukom, uključujući i odluku vijeća Vrhovnog suda, donesenom u parničnom postupku, povrijeđeno pravo ili sloboda zajamčeni Ustavom, ima pravo da, u roku od mjesec dana od prijema sudske odluke, ustavnim tužbom za preispitivanje pravosnažne sudske odluke traži od Vrhovnog suda da preispita da li postoji povreda ljudskog prava ili slobode.

Član 35

(Pravo na svoj jezik u postupku pred državnim organima)

Svako ima pravo da koristi svoj jezik u postupku pred sudom, organom državne uprave i drugim državnim organom, organom jedinice lokalne samouprave, ustanovama ili drugim organizacijama koje vrše javna ovlašćenja, kada se rješava o njegovom pravu ili dužnosti.

Organ koji vodi postupak dužan je obezbijediti prevođenje licu koje ne zna jezik na kome se vodi postupak.

Član 36

(Pretpostavka nevinosti)

Svako se smatra nevinim dok se njegova krivica za krivično djelo ili

drugo kažnjivo djelo ne utvrdi pravosnažnom odlukom suda ili drugog nadležnog organa.

Član 37

(Kažnjavanje samo za zakonom propisane kažnjive radnje)

Niko ne može biti kažnjen za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo utvrđeno zakonom ili drugim propisom zasnovanim na zakonu kao kažnjivo djelo i za koje nije bila propisana kazna.

Kazne se izriču po zakonu ili drugom propisu koji je važio u vrijeme izvršenja djela, osim kada je kasniji propis povoljniji za učinioca.

Krivična djela i krivične sankcije određuju se zakonom.

Član 38

(Zabrana ponovnog kažnjavanja)

Niko ne može biti dva puta kažnjen za isto kažnjivo djelo.

Član 39

(Neprikosновенost prava svojine)

Pravo svojine je neprikosnoveno.

Jamči se svakome pravo na zakonito sticanje i uživanje zakonito stečene imovine.

Osnovi sticanja svojine utvrđuju se zakonom.

Jamči se intelektualna svojina.

Član 40

(Pravo nasljeđivanja)

Jamči se pravo nasljeđivanja.

Zakonom se uređuju uslovi nasljeđivanja.

Član 41

(Naknada štete usljed nezakonitog ili nepravilnog rada organa vlasti)

Svako ima pravo da mu država ili jedinica lokalne samouprave nadoknadi štetu koju je pretrpio zbog nezakonitog ili nepravilnog rada službenog lica, odnosno organa vlasti.

Član 42

(Pravo na nepovredivost stana)

Stan je nepovrediv.

Niko ne smije ući u tuđi stan ili druge prostorije protiv volje njihovog držaoca ili u njima vršiti pretres, osim na osnovu odluke suda. Ulazak u tuđi stan ili druge prostorije bez odluke suda dozvoljen je samo ako je to neophodno radi neposrednog hvatanja lica osumnjičenog za izvršenje krivičnog djela ili radi otklanjanja neposredne i ozbiljne opasnosti za ljude i imovinu, na način predviđen zakonom.

Član 43

(Pravo na nepovredivost tajne komuniciranja)

Tajnost pisma i drugih oblika komuniciranja je nepovrediva.

Od načela nepovredivosti tajne pisma i drugih oblika komuniciranja može se odstupiti na određeno vrijeme samo na osnovu odluke suda, donesene na način i pod uslovima utvrđenim zakonom, kada utvrdi da je to neophodno radi vođenja krivičnog postupka ili zaštite ustavnog poretka i nezavisnosti države Crne Gore.

Član 44

(Pravo na zaštitu podataka o ličnosti)

Svako ima pravo na zaštitu podataka o svojoj ličnosti.

Prikupljanje, obrada, držanje i korišćenje podataka o ličnosti mogu se vršiti samo na osnovu i u skladu sa zakonom.

Prikupljeni podaci o ličnosti smiju se koristiti isključivo za svrhe zbog

kojih su prikupljeni.

Svako ima pravo na uvid, na način utvrđen zakonom, u prikupljene podatke koji se odnose na njega i pravo na ispravljanje neistinitih podataka

Zabranjena je i kažnjiva upotreba podataka o ličnosti van svrhe za koju su prikupljeni.

Član 45

(Sloboda zaključenja braka)

Brak se može zaključiti samo uz slobodni pristanak žene i muškarca.

Odnosi u braku zasnivaju se na ravnopravnosti supružnika.

Svaki od supružnika ima pravo tražiti razvod braka. Osnovi za razvod braka propisuju se zakonom. O razvodu braka i o imovinskim odnosima supružnika odlučuje nadležni sud.

Član 46

(Sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti)

Svako ima pravo na slobodu misli, savjesti, uvjerenja i vjeroispovijesti. Ispovijedanje vjere privatna je stvar svakoga.

Niko nije dužan da se izjašnjava o svojim vjerskim i drugim uvjerenjima.

Roditelji i zakonski staratelji imaju pravo da maloljetnoj djeci obezbjeđuju vaspitanje u skladu sa svojim uvjerenjima.

Član 47

(Sloboda vjerskih obreda i poslova)

Crnogorska pravoslavna crkva, Srpska pravoslavna crkva, Rimokatolička crkva, Islamska vjerska zajednica i druge vjerske institucije slobodne su u vršenju vjerskih obreda i poslova i da samostalno uređuju svoju unutrašnju organizaciju i vršenje vjerskih poslova, a dužne su poštovati pravni poredak Crne Gore.

Vjerske zajednice imaju pravo da osnivaju vjerske škole, socijalne i dobrotvorne ustanove, u skladu sa zakonom.

Član 48

(Prigovor savjesti)

Priznaje se pravo na prigovor savjesti.

Član 49

(Sloboda mišljenja i izražavanja)

Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način, da traži, prima i širi obavještenja i ideje.

Pravo na slobodu izražavanja zloupotrebljava se ako se koristi tako da se povređuju dostojanstvo, ugled i čast drugoga, javni moral, ugrožava država ili njena bezbjednost i bez činjeničnog osnova ruši autoritet suda.

Svako ima pravo na pristup dokumentima i podacima u posjedu organa države ili jedinica lokalne samouprave, na način propisan zakonom ili drugim propisom saglasnim zakonu.

Izuzetno, zakonom se može propisati pod kojim uslovima pojedini dokumenti ili podaci u posjedu organa države i jedinica lokalne samouprave ne mogu biti dostupni drugima.

Član 50

(Sloboda medija)

Svako može osnovati sve oblike medija, bez odobrenja, upisom u registar kod nadležnog organa, izuzev televizijskih i radio-stanica, koje se osnivaju po sistemu dozvole na način propisan zakonom.

Poštuje se sloboda i pluralizam medija.

Zabranjena je cenzura.

Svako ima pravo na ispravku objavljene neistinite, nepotpune ili netačno prenijete informacije, odgovor na objavljenu informaciju kojom je povrijeđeno njegovo pravo ili njegov legitimni interes i na sudsku zaštitu svog dostojanstva, fizičkog i psihičkog integriteta povrijeđenih iznošenjem neistina putem medija, u skladu sa zakonom.

Odlukom nadležnog suda može se spriječiti objavljivanje i širenje informacije kada sud utvrdi da je to neophodno radi sprečavanja

podstrekavanja na diskriminaciju, nasilje, rasnu, nacionalnu, vjersku mržnju i netrpeljivost ili propagiranje rata.

Član 51

(Sloboda okupljanja)

Jamči se sloboda mirnog okupljanja, bez oružja.

Zakonom se može propisati obaveza prijavljivanja okupljanja nadležnom organu.

Zakonom se može propisati ograničenje ili zabrana slobode okupljanja kada je to neophodno radi zaštite javne bezbjednosti, ustavnog poretka, javnog morala ili prava drugih.

Član 52

(Sloboda političkog organizovanja)

Slobodno je osnivanje i djelovanje političkih partija, bez prethodnog odobrenja, upisom u registar kod nadležnog organa.

Političke partije učestvuju u stvaranju i izražavanju političke volje građana.

Politička partija dužna je da u svom djelovanju poštuje Ustav i da svoju ulogu ostvaruje na demokratskim načelima.

Licima koja nemaju crnogorsko državljanstvo i prebivalište na teritoriji Crne Gore nije dozvoljeno da na njenoj teritoriji osnivaju političke partije ili druge oblike političkog organizovanja, niti je dozvoljeno djelovanje političkih partija čije je sjedište izvan Crne Gore.

ALTERNATIVA za posljednji stav: Zakonom o političkim partijama regulisana je materija koja se reguliše odredbom u posljednjem stavu ovog člana. Iz tog razloga BRISATI ODREDBU U POSLJEDNJEM STAVU. Smatra se da nije neophodno izdizanje propisanog načela na ustavni nivo, iako se radi o načelu iz oblasti ljudskih prava i sloboda.

Član 53

(Sloboda udruživanja)

Jamči se sloboda udruživanja.

Niko se ne može prisiliti da bude član nekog udruženja.

Član 54

(Osnov za zabranu djelovanja partija i udruženja)

Zabranjeno je djelovanje političkih partija i udruženja koje je usmjereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalne cjelokupnosti Crne Gore, kršenje ljudskih prava i sloboda, izazivanje nacionalne rasne, vjerske i druge mržnje, netrpeljivosti ili na povredu javnog morala.

Član 55

(Punoljetstvo)

Punoljetstvo se stiče sa navršenih 18 godina života.

Član 56

(Biračko pravo)

Biračko pravo ima punoljetni državljanin Crne Gore koji na njenoj teritoriji ima prebivalište najmanje dvije godine u neprekidnom trajanju neposredno prije izbora.

Državljanin Crne Gore koji ima biračko pravo ima pravo da bira i bude biran u Skupštinu Crne Gore, skupštine jedinica lokalne samouprave i u druga predstavnička tijela građana.

Pravo glasa je opšte, jednako i koristi se neposredno.

Glasanje je tajno.

Pravo glasa ima sudsku zaštitu.

Pravo glasa nema državljanin koji je lišen poslovne sposobnosti.

Član 57

(Pravo na inicijativu i peticiju)

Svako ima pravo da, pojedinačno ili u zajednici sa drugima, organima i institucijama države i jedinica lokalne samouprave, ustanovama koje vrše javna ovlaštenja ili poslove od javnog interesa, upućuje inicijative, zahtjeve i peticije i daje predloge, bez štetnih posljedica zbog korišćenja ovog prava, i da od njih traži odgovor.

Član 58

(Pravo na državljanstvo)

Lice rođeno na teritoriji Crne Gore ima pravo na crnogorsko državljanstvo, ako nema drugo državljanstvo.

Niko ne može biti lišen crnogorskog državljanstva niti prava na dobrovoljan otpust iz crnogorskog državljanstva.

Svaki crnogorski državljanin ima pravo da slobodno napusti teritoriju Crne Gore i da se vrati.

Crnogorski državljanin ne može biti protjeran iz Crne Gore ni izručen drugoj državi, a može biti, na zahtjev međunarodnog suda koga priznaje Crna Gora, izručen da mu on sudi.

Crna Gora se brine o ostvarivanju i zaštiti prava i interesa svojih državljana koji žive ili borave u inostranstvu.

Član 59

(Pravo na lično ime)

Svaki građanin Crne Gore ima pravo na lično ime, slobodan izbor imena i upis u matične knjige, i dužan je da ga upotrebljava u javnom životu i komunikacijama.

Član 60

(Pravo na pravnu pomoć)

Svakome se, pod uslovima određenim zakonom, jamči pravo na pravnu pomoć.

Pravnu pomoć pružaju advokati i službe pravne pomoći koje se osnivaju u jedinicama lokalne samouprave, u skladu sa zakonom.

Zakonom se određuje kada se pravna pomoć finansira iz javnih

prihoda.

Član 61

(Pravo na slobodu kretanja i nastanjivanja)

Svaki građanin Crne Gore i crnogorski državljanin ima pravo na slobodno kretanje i nastanjivanje na cijeloj njenoj teritoriji.

Zakonom se mogu propisati uslovi za ograničenje slobode kretanja ili nastanjivanja kada je to neophodno radi nesmetanog vođenja krivičnog postupka, zaštite javne bezbjednosti, ustavnog poretka ili sprečavanja širenja zaraznih bolesti.

Član 62

(Prava stranaca)

Ulazak stranaca na teritoriju Crne Gore i boravak na njenoj teritoriji uređuje se zakonom, u skladu sa međunarodnim pravom.

Stranci koji zakonito borave na teritoriji Crne Gore imaju sva prava koja po Ustavu imaju crnogorski građani, izuzev onih koja su u Ustavu izričito zajamčena samo crnogorskim građanima.

Stranac koji zakonito boravi na teritoriji Crne Gore može se protjerati samo na osnovu odluke nadležnog suda, ali ne tamo gdje mu prijete osuda na smrtnu kaznu, mučenje ili neljudsko ponižavanje, progon ili ozbiljno kršenje prava zajamčenih ovim ustavom zbog njegove rase, boje, pola, nacionalne pripadnosti, vjere, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkih uvjerenja.

Strancu koji osnovano strahuje od progona zbog svoje rase, boje, jezika, vjere, pripadnosti nekoj naciji ili grupi ili zbog političkih uvjerenja, Crna Gora može dati azil.

Postupak za dobijanje azila uređuje se zakonom.

Član 63

(Sloboda odlučivanja o rađanju)

Odlučivanje o rađanju djece je slobodno, a može se ograničiti samo radi zaštite zdravlja majke.

Dužnost države je da stvara sistemske i druge uslove kojima se podstiče rađanje djece.

Član 64

(Dužnost roditelja prema maloljetnoj djeci)

Roditeljsko pravo čine prava i dužnosti roditelja da se brinu o ličnosti, pravima i interesima svoje maloljetne djece. U tome su ravnopravni.

Roditelji su dužni da se staraju o životu i zdravlju svoje djece, da ih izdržavaju, školuju i obrazuju prema svojim mogućnostima i da ih vaspitavaju za korisne članove društva i pripremaju za samostalan život.

Djeca rođena van braka imaju jednaka prava kao djeca rođena u braku.

Sva ili neka od ovih prava mogu jednom ili oboma roditelja biti oduzeta ili ograničena samo odlukom suda, na način i pod uslovima propisanim zakonom, ako je to u interesu djeteta.

Djeca su dužna da se staraju o svojim roditeljima kojima je potrebna pomoć.

Član 65

(Prava djeteta)

Djeca uživaju ljudska prava primjereno svom uzrastu i zrelosti.

Svako dijete ima pravo na lično ime i na upis u matičnu knjigu, kao i pravo da sazna svoje porijeklo i da očuva svoj identitet.

Svako dijete ima pravo na održavanje ličnog neposrednog kontakta sa oba roditelja, osim ako je od nadležnog organa utvrđeno da je to u suprotnosti sa njegovim interesima.

Zajamčuje se posebna zaštita djece od psihičkog, fizičkog, društvenog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe. Postupak i način ove zaštite uređuju se zakonom.

Zaštita interesa djeteta primarni je cilj svakog djelovanja koje se odnosi na djecu a koje preduzimaju institucije vlasti, državne ili privatne ustanove.

Djeca imaju pravo da slobodno izražavaju svoje mišljenje, a dužnost

je svih koji se o njima brinu da uzimaju u obzir njihova mišljenja koja se na njih odnose, u skladu sa njihovim dobom i zrelošću.

Zabranjeno je angažovanje maloljetnika na poslovima štetnim za njihovo zdravlje i psihički razvoj.

Član 66

(Posebna zaštita porodice, majke i djeteta)

Porodica ima pravo na poštovanje privatnog porodičnog života.

Majka i dijete, maloljetna djeca bez roditelja ili djeca o kojima se roditelji ne staraju, uživaju posebnu zaštitu države.

Zajamčuje se pravo majci na materijalnu pomoć države za određeni period vremena, utvrđen zakonom, prije i poslije porođaja.

Zaposlene majke imaju pravo na posebnu zaštitu za vrijeme trudnoće, pravo na porodiljsko odsustvo u trajanju određenom zakonom, naknadu zarade za vrijeme porodiljskog odsustva i druga prava utvrđena zakonom.

Član 67

(Pravo na rad)

Svako ima pravo na rad.

Svako ima pravo na besplatan pristup službi za posredovanje zapošljavanja.

Država stvara sistemske i druge uslove u kojima svako može da živi od svog rada.

Svako slobodno bira poziv i zaposlenje i svakome, pod jednakim uslovima, dostupno je svako radno mjesto.

Član 68

(Prava zaposlenih)

Zaposleni imaju pravo na poštovanje dostojanstva svoje ličnosti na radu, bezbjedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vrijeme, dnevni i nedjeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, raspored na radno mjesto prema stručnoj spremi, znanju i sposobnostima, osim u slučaju

više sile koja je nastupila ili neposredno predstoji, na odgovarajuću zaradu, obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje, stručno osposobljavanje i usavršavanje za vrijeme rada, zaštitu za vrijeme nezaposlenosti i na prava utvrđena zakonom i kolektivnim ugovorom za slučaj prestanka radnog odnosa.

Svako ima pravo na zaštitu od otkaza povezanog s materinstvom i vršenjem roditeljskog prava po rođenju djeteta.

Omladina, žene i invalidi imaju pravo na posebnu zaštitu na radu i na posebne uslove rada.

Zaposleni na svim nivoima organizacije rada moraju biti blagovremeno informisani o svim bitnim pitanjima značajnim za njihov položaj i njihova prava.

Zabranjeni su šikaniranje i nezakonito otpuštanje zaposlenih.

Postupak, način ostvarivanja sudske i druge zaštite ovih prava, propisuju se zakonom.

Za povrede prava zaposlenih utvrđenih Ustavom od strane poslodavca, kojima se izaziva nesigurnost zaposlenih, zakonom se mogu propisati, pored drugih mjera, i mjere otvaranja stečaja ili zabrane djelatnosti.

Član 69

(Pravo na sindikalno organizovanje)

Zaposleni imaju pravo da, bez prethodnog odobrenja, osnivaju sindikate, da se u njih slobodno udružuju i da putem sindikata organizovano djeluju u cilju zaštite svojih ekonomskih i socijalnih prava i interesa zasnovanih na radu.

Sindikati mogu osnivati svoje saveze i udruživati se u međunarodne sindikalne organizacije.

U državnim organima, vojsci i policiji nije dopušteno sindikalno organizovanje.

Član 70

(Pravo na kolektivno djelovanje i štrajk)

Zaposleni putem svojih predstavnika i njihovi poslodavci imaju pravo na sklapanje kolektivnih ugovora. U slučaju sukobljavanja njihovih interesa, zaposleni imaju pravo na kolektivno djelovanje za odbranu i zaštitu

svojih prava i interesa po osnovu rada, uključujući i pravo na štrajk.

Zaposleni u organima i drugim institucijama države i jedinicama lokalne samouprave, profesionalni pripadnici vojske i policije nemaju pravo na štrajk.

Zakonom se propisuje u kojim oblastima se mora obezbijediti obavljanje minimuma poslova za vrijeme štrajka.

Član 71

(Pravo na zaštitu zdravlja)

Svako ima pravo na zaštitu zdravlja.

Svako ima pravo i dužnost da čuva i unapređuje svoje zdravlje.

Svako ima pravo na preventivnu zdravstvenu zaštitu i pravo na liječenje. Uslovi za sticanje prava na liječenje koje se finansira iz javnih prihoda propisuju se zakonom ili na osnovu zakona.

Zaposlena lica, njihovi supružnici i maloljetni članovi njihovih porodica, imaju pravo na obavezno zdravstveno osiguranje.

Država obezbjeđuje zdravstvenu zaštitu djeci, trudnicama, majkama za vrijeme porodijskog odsustva, samohranom roditelju sa djecom do sedam godina života i starijim licima sa godinama života određenim zakonom, ako nijesu zdravstveno osigurani po drugom osnovu.

Jamči se pravo na dobrovoljno zdravstveno osiguranje i na osnivanje privatnih fondova zdravstvenog osiguranja, u skladu sa zakonom.

Niko ne može biti prinuđen na liječenje osim u slučajevima utvrđenim zakonom.

Član 72

(Pravo na socijalnu zaštitu)

Jedinice lokalne samouprave i država, u skladu sa zakonom, obezbjeđuju materijalnu sigurnost svojim građanima nesposobnim za rad ili nezaposlenim koji nemaju sredstava za život.

Invalidi imaju pravo na posebnu zaštitu i osposobljavanje za rad, u skladu sa zakonom.

Djeca i omladina ometena u fizičkom i psihičkom razvoju imaju pravo na obrazovanje i osposobljavanje za aktivan život i rad na teret javnih prihoda.

Član 73

(Prava boraca, vojnih invalida i civilnih žrtava antifašističkog narodnooslobodilačkog rata)

Borcima, vojnim invalidima i civilnim žrtvama antifašističkog narodnooslobodilačkog rata zajamčuju se posebna socijalna prava, kao i članovima njihovih porodica koje nemaju materijalnih sredstava za život.

Pravo na socijalnu zaštitu imaju i članovi porodice palog borca antifašističkog narodnooslobodilačkog rata, ukoliko su materijalno neobezbijeđeni, pod uslovima utvrđenim zakonom.

Član 74

(Penzijsko osiguranje)

Ostvareno pravo na starosnu penziju i invalidsku penziju stečenu na osnovu trajnog invaliditeta ne može se ograničiti ili ukinuti.

Jamči se pravo na dobrovoljno penzijsko osiguranje i na osnivanje privatnih fondova za penzijsko i invalidsko osiguranje, u skladu sa zakonom.

Član 75

(Pravo na obrazovanje)

Svako ima pravo na obrazovanje pod jednakim uslovima.

Osnovno obrazovanje je obavezno.

Osnovno i srednje obrazovanje u ustanovama čiji je osnivač država finansira se iz javnih prihoda.

Osnivanje škola, fakulteta i univerziteta uređuje se zakonom.

Škole, fakulteti i univerziteti mogu biti državni ili privatni.

Cjelokupni obrazovni sistem je pod stručnim nadzorom nadležnih državnih organa i institucija.

Država je dužna stvarati systemske i druge uslove za razvoj i

unapređivanje kvaliteta obrazovanja.

Član 76

(Sloboda naučnog i umjetničkog stvaranja)

Slobodni su naučno istraživanje i stvaranje i umjetničko stvaralaštvo.

Poštuje se akademska sloboda.

Jamči se autonomija univerziteta i naučnih ustanova.

Stvaraocima naučnih i umjetničkih djela, kao i pronalazačima, jamče se autorska prava, u skladu sa zakonom.

Član 77

(Dužnost države da stvara uslove za razvoj nauke, kulture i umjetnosti)

Država je dužna stvarati systemske, institucionalne, materijalne i druge uslove za razvoj nauke, kulture i umjetničkog stvaralaštva.

Država štiti naučne, kulturne, umjetničke i istorijske vrijednosti

Član 78

(Obaveza razvijanja duha uzajamnog poštovanja)

Obaveza je svih u oblasti obrazovanja, kulture, medija i u javnom životu da podstiče i razvija duh tolerancije, uzajamnog poštovanja, razumijevanja i saradnje među ljudima bez obzira na etnički, kulturni, jezički i vjerski identitet.

Član 79

(Pravo na zdravu životnu sredinu)

Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i istinito obavještanje o stanju životne sredine.

Svako je dužan da čuva i unapređuje životnu sredinu.

Država je dužna da preduzima sve neophodne mjere u cilju zaštite

životne sredine.

Član 80

(Zaštita potrošača)

Država i jedinice lokalne samouprave dužne su obezbjeđivati zaštitu prava potrošača.

POSEBNA MANJINSKA PRAVA²

Član 81

(Manjinska prava na očuvanje posebnosti)

Radi očuvanja identiteta, izražavanja i razvoja etničke, kulturne, jezičke, vjerske i druge posebnosti, pripadnici nacionalnih manjina i etničkih manjina imaju pravo da slobodno izražavaju, čuvaju, njeguju, razvijaju i javno ispoljavaju nacionalne, etničke, kulturne i vjerske posebnosti; da privatno i u javnom životu upotrebljavaju svoj jezik; da svoje ime i prezime pišu i iskazuju na svom jeziku i pismu i da se tako upisuju u matične knjige; da na svom jeziku i pismu dobijaju lična dokumenta; da se na svom jeziku školuju u osnovnim i srednjim državnim školama i u drugim obrazovnim ustanovama; da na svom jeziku budu informisani o društvenim zbivanjima; da u sredinama u kojima žive budu u odgovarajućoj mjeri zastupljeni, pod uslovima ispunjenja profesionalne kvalifikovanosti, u organima države i jedinice lokalne samouprave; da u naseljima u kojima pretežan ili znatan dio stanovništva čine njihovi pripadnici, na njihovom jeziku budu ispisani nazivi mjesta, državnih organa i institucija, organa jedinice lokalne samouprave, škola, kulturnih, zdravstvenih i drugih ustanova, poslovnih i drugih firmi, imena ulica, trgova i naselja; da, u skladu sa zakonom: upotrebljavaju svoje simbole na javnim mjestima; da se na svom jeziku školuju na državnim univerzitetima; da osnivaju privatne obrazovne ustanove i medije na svom jeziku; da osnivaju

² Odredbe u članovima 81. i 82. formulisane su opisno. Cilj je da se precizira šta sve obuhvataju manjinska prava. Međutim, u konačnom ustavnom tekstu norme mogu se napisati sa upotrebom kategorija kojima se može zamijeniti iscrpan opis.

kulturna, umjetnička i druga društva od značaja za očuvanje i unapređivanje svog identiteta, udruženja i druge oblike organizovanja građana.

Država materijalno pomaže, u skladu sa mogućnostima, osnivanje obrazovnih, kulturnih ustanova i medija na jeziku manjine.

Pripadnici manjina imaju pravo da slobodno uspostavljaju veze i saradnju sa svojim sunarodnicima u drugim državama i da učestvuju u regionalnim i međunarodnim nevladinim organizacijama.

Posebna manjinska prava ne mogu se ostvarivati suprotno Ustavu, potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i cjelovitosti teritorije države Crne Gore.

Član 82

(Manjinsko vijeće)

Pripadnici manjinskog naroda, nacionalne manjine i etničke manjine, radi zajedničkog ostvarivanja svojih prava, mogu obrazovati jedno svoje manjinsko vijeće.

Manjinsko vijeće razmatra pitanja od značaja za očuvanje, unapređivanje i zaštitu nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta odnosno manjine, ostvarivanja posebnih manjinskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, zakonima i međunarodnim pravom, o osnivanju vaspitno-obrazovnih i kulturnih institucija, medija i drugih institucija od značaja za odnosnu manjinu, i nadležnim organima države, jedinice lokalne samouprave, organizacijama i službama koje vrše javna ovlašćenja daje inicijative za preduzimanje odgovarajućih mjera; razmatra nacрте i predloge zakona, drugih propisa i obrazovnih programa koji se u cjelini ili u svojim pojedinim djelovima odnose na manjinska prava i slobode i daje mišljenja o njima.

Organi i institucije države i jedinica lokalne samouprave i druge organizacije koje vrše javna ovlašćenja ili poslove od javnog interesa dužni su manjinskom vijeću dostaviti odgovor na primljenu inicijativu.

Predlagači zakona, drugih propisa i obrazovnih programa, ako ne usvoje inicijative ili predloge manjinskog vijeća, dužni su u obrazloženju predloga tih akata izložiti suštinu inicijative odnosno predloga manjinskog vijeća i razloge zašto nijesu usvojeni.

Postupak i način izbora i konstituisanja manjinskog vijeća uređuje se zakonom.

Član 83

(Ustavni osnov za zakonsko utvrđivanje i drugih manjinskih prava)

Radi potpunije manjinske zastupljenosti u javnom životu, naročito u organima koji vrše zakonodavnu vlast, zakonom se mogu utvrditi i druga manjinska prava u granicama koje ne povređuju jednakost prava građana, integritet države Crne Gore, opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava i međuetnički sklad.

Član 84

(Dužnost zaštite kulturne baštine manjina)

Državni organi nadležni za zaštitu kulturne baštine staraju se o očuvanju kulturne baštine manjina.

Član 85

(Dužnost organa vlasti da politikama i mjerama obezbjeđuju uslove za puno ostvarivanje ljudskih prava i sloboda)

Organi vlasti dužni su da, uzimajući u obzir sve uslove i okolnosti, utvrđuju politike i mjere za njihovo sprovođenje uz poštovanje zajamčenih ljudskih prava i sloboda.

DIO T R E Ć I

LOKALNA SAMOUPRAVA

Član 86

(Pravo na lokalnu samoupravu)

Građanima se jamči pravo na lokalnu samoupravu.

Pravo na lokalnu samoupravu obuhvata pravo građana da, u granicama utvrđenim Ustavom i zakonom, u skladu sa svojim interesima i na svoju odgovornost, neposredno i preko izabраниh i njima odgovornih

organa, odlučuju o pitanjima od njihovog neposrednog i zajedničkog interesa, ostvaruju svoja opredjeljenja i zadovoljavaju svoje potrebe.

O lokalnoj samoupravi donosi se zakon.

Član 87

(Lokalna samouprava)

Lokalna samouprava ostvaruje se u opštini i mjesnoj zajednici.

Odredbe Ustava o opštini odnose se na glavni grad i prestonicu.

Jedinica lokalne samouprave poslove iz svoje nadležnosti vrši preko svojih organa, mjesnih zajednica i javnih službi koje ona osniva za vršenje određenih poslova.

Jedinice lokalne samouprave samostalne su u vršenju poslova iz svoje nadležnosti. Državni organi vrše nadzor samo u granicama ostvarivanja ustavnosti i zakonitosti.

Član 88

(Prenošenje poslova)

Zakonom se može vršenje pojedinih poslova državne uprave prenijeti na opštinu. Na glavni grad zakonom se mogu prenijeti, pored poslova koji su preneseni na opštine, i drugi poslovi državne uprave.

Država obezbjeđuje odgovarajuća sredstva za vršenje prenijetih poslova.

Nadležni organi državne uprave vrše nadzor i nad cjelishodnošću vršenja prenijetih poslova.

Član 89

(Kriterijumi za osnivanje opštine)

Opština se osniva za područje koje čini prirodnu, prostornu, urbanu i privrednu cjelinu, na kojoj postoje ekonomski i drugi uslovi za ostvarivanje funkcija opštine, zadovoljavanje određenih zajedničkih potreba i interesa lokalnog stanovništva i za vršenje lokalne vlasti.

Zakonom se osnivaju, spajaju i ukidaju opštine i određuju njihova područja.

Dio područja jedne opštine može se pripojiti području druge opštine

ako se za to izjasni većina građana tog dijela opštine i ukoliko na to da pristanak skupština opštine kojoj se vrši pripajanje.

Član 90

(Pravni status opštine)

Opština ima svojstvo pravnog lica.

Opština ima statut. Statut je najviši opšti pravni akt opštine kojim se, u skladu sa Ustavom i zakonom, uređuju organizacija opštine, nadležnost njenih organa i druga pitanja.

Statut opštine donosi skupština.

U vršenju poslova iz svoje nadležnosti, organi opštine donose propise i druge opšte akte.

Član 91

(Organi opštine)

Organi opštine su skupština opštine, predsjednik opštine i lokalna uprava.

Glavni grad ima gradonačelnika.

Skupštinu opštine čine odbornici koje biraju građani na neposrednim izborima, na osnovu opšteg i jednakog prava glasa, tajnim glasanjem, na način propisan zakonom.

Način izbora odbornika, predsjednika opštine i nadležnost za raspisivanje njihovog izbora uređuju se zakonom.

Opština može osnovati i druge organe i službe od opštinskog značaja.

Član 92

(Finansiranje i imovina opštine)

Opština ima pravo na prihode iz sopstvenih izvora i druge prihode utvrđene zakonom.

Za zadovoljavanje potreba građana u opštini se mogu prikupljati novčana sredstva na osnovu neposrednog izjašnjanja građana, u skladu sa zakonom.

Zakonom se mogu utvrditi kriterijumi i mjerila na osnovu kojih

država može obezbjeđivati dopunska sredstva opštini koja svojim sredstvima ne može u potpunosti finansirati izvršavanje poslova iz njene nadležnosti utvrđene Ustavom i zakonom

Imovinu opštine čine nepokretne i pokretne stvari, novčana sredstva, hartije od vrijednosti i druga imovinska prava, kojima raspolaže u skladu sa zakonom.

DIO Č E T V R T I

EKONOMSKO UREĐENJE

Član 93

(Osnove ekonomskog uređenja)

Teritorija Crne Gore jedinstven je privredni prostor i jedinstveno carinsko područje.

Ekonomsko uređenje u Crnoj Gori zasniva se na: garanciji privatne i drugih oblika svojine, njihovoj jednakoj i efikasnoj zaštiti; socijalnoj funkciji svojine; održivom razvoju; tržišnoj ekonomiji zasnovanoj na slobodnom preduzetništvu, konkurenciji, liberalnom spoljnotrgovinskom režimu i politici, jednakom položaju u tržišnim odnosima svih pravnih i fizičkih lica, odgovornosti svih za očuvanje prirode i zdrave životne sredine; slobodnom kretanju roba, usluga, kapitala, rada i zapošljavanja; upravljanju i prisvajanju po osnovu svojine i rada; pravu zaposlenih na socijalnu sigurnost; samostalnosti i odgovornosti svakog privrednog subjekta za uspješnost privređivanja i za svoje obaveze u pravnom prometu.

Svim privrednim subjektima jamče se sistemski jednaki opšti uslovi privređivanja i jednaka pravna zaštita.

Prava stečena ulaganjem kapitala ne mogu biti oduzeta.

Protivustavan je svaki akt i radnja kojima se stvara ili podstiče monopolski položaj na tržištu.

Član 94

(Uslovi privređivanja)

Zakonom se propisuju uslovi obavljanja privrednih i drugih

djelatnosti.

Stranom licu jamči se pravo da obavlja privrednu i drugu djelatnost i prava po osnovu ulaganja i poslovanja, pod uslovima koji su zakonom propisani za domaća lica.

Privređivanje i preduzetništvo mogu se ograničiti radi zaštite zdravlja, prirode, životne sredine i bezbjednosti.

Član 95

(Ujednačavanje razvoja)

Država mjerama razvojne, ekonomske i socijalne politike podstiče ekonomski i socijalni razvoj, ujednačavanje razvoja svih njenih područja i podizanje životnog standarda građana.

Član 96

(Nosioci prava svojine)

Nosioci prava svojine su fizička i pravna lica.

Država je titular državne svojine.

Jedinice lokalne samouprave imaju pravo korišćenja državne svojine, u skladu sa zakonom.

Član 97

(Eksproprijacija)

Nepokretnosti u privatnoj svojini mogu se ekspropisati u zakonom propisanom postupku ako to zahtijeva opšti interes utvrđen zakonom ili na osnovu zakona, uz plaćanje tržišne ili od stranaka dogovorene cijene,

Stupanje u posjed ekspropisane nepokretnosti dopušteno je nakon isplaćene naknade, a prije toga samo na osnovu sporazuma stranaka.

Korišćenje nepokretnosti može se, uz plaćanje naknade, ograničiti ako to zahtijeva opšti interes utvrđen na osnovu zakona.

Član 98

(Svojina na dobrima od opšteg interesa)

Prirodna bogatstva i dobra u opštoj upotrebi dobra su od opšteg interesa, i u državnoj su svojini.

Gradsko građevinsko zemljište, poljoprivredno zemljište, šume i šumsko zemljište mogu biti u državnoj i privatnoj svojini.

Dobra od opšteg interesa, pod uslovima utvrđenim zakonom, mogu se dati na korišćenje. Ugovori o davanju na korišćenje ovih dobara moraju biti javni.

Dobra od opšteg interesa u državnoj svojini su van prometa.

Kada to zahtijeva opšti interes utvrđen na osnovu zakona, može se, uz naknadu, ograničiti vršenje prava na stvari od posebnog kulturnog, naučnog, umjetničkog ili istorijskog značaja.

Upravljanje dobrima od opšteg interesa, njihovo korišćenje, naknada za njihovo korišćenje, unapređivanje i zaštita ostvaruju se pod uslovima i na način propisan zakonom.

Zakonom se mogu propisati posebni uslovi za korišćenje i utvrditi posebna zaštita šumskog i poljoprivrednog zemljišta.

Član 99

(Zaštita čovjekove okoline)

Svako ko iskorišćava zemljište, šume, vode, vodotoke, more i morsku obalu, rudna blaga i druga prirodna bogatstva, dužan je da to čini saglasno njihovoj namjeni, po propisima o njihovom korišćenju i na način kojim se obezbjeđuje zdrava životna sredina.

Zakonom se određuju uslovi i način utvrđivanja naknade štete nanesene životnoj sredini.

DIO P E T I

JAVNE FINANSIJE

Član 100

(Porezi, druge dažbine, javni dugovi)

Porezi, takse i druge dažbine ustanovljavaju se zakonom.

Jedinice lokalne samouprave mogu da uvode poreze, takse i druge dažbine kada su ovlašćene zakonom i u granicama utvrđenim zakonom.

Obaveza plaćanja poreza i drugih dažbina je opšta i zasniva se na ekonomskoj sposobnosti obveznika.

Sredstva prikupljena putem poreza, taksa i drugih dažbina, država i jedinice lokalne samouprave koriste za finansiranje obavljanja svojih funkcija.

Svi prihodi i rashodi države i jedinica lokalne samouprave za finansiranje javnih rashoda moraju biti iskazani u njihovim budžetima. Budžet i završni račun donose se za svaku godinu. Državni budžet utvrđuje se zakonom. Budžetom se ne mogu uvoditi prihodi od poreza i dažbina koji nijesu prethodno ustanovljeni zakonom.

Kontrolu zakonitosti prikupljanja, zakonitosti i svrsishodnosti trošenja sredstava iz državnog budžeta i budžeta jedinica lokalne samouprave, vrši Državna finansijska kontrola.

Crna Gora i jedinice lokalne samouprave mogu se zaduživati.

Uslovi i postupak zaduživanja uređuju se zakonom.

Jemstvo države za kredite drugih dozvoljeno je samo na osnovu zakona.

Država Crna Gora i jedinice lokalne samouprave iskazuju vrijednost svoje imovine u imovinskim bilansima.

DIO Š E S T I

ORGANIZACIJA DRŽAVNE VLASTI

Član 101

(Načela uređenja i vršenja i vlasti)

Vlast u Crnoj Gori uređuje se i vrši na načelu podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku.

Vlast je ograničena Ustavom i smjenjiva je. Niko nije iznad Ustava i zakona.

Svako ko vrši poslove zakonodavne, izvršne i sudske vlasti dužan je da povjerene mu poslove vrši u granicama Ustava i zakona, savjesno, čestito i odgovorno.

Poslanici, izabrana, imenovana ili postavljena lica, prije stupanja na dužnost polažu zakletvu, kojom se javno obavezuju da će se u radu pridržavati Ustava i zakona i da će svoje dužnosti savjesno i odgovorno izvršavati za dobrobit naroda i ostvarivanje interesa Crne Gore kao nezavisne, demokratske i građanske države. Zakonom se može propisati da i druga lica kojima se povjerava vršenje državnih poslova, polažu zakletvu prije stupanja na dužnost.

Zakonom ili poslovníkom propisuje se tekst zakletve.

Nespojivo je istovremeno vršenje državnih i interesno im sukobljenih poslova.

SKUPŠTINA

Član 102

(Funkcionalno određenje i nadležnost)

Skupština Crne Gore je predstavnički organ građana koji vrši ustavotvornu i zakonodavnu vlast.

Skupština:

- 1) donosi ustav i promjene ustava;
- 2) donosi zakone, druge propise i opšte akte;

- 3) donosi plan razvoja i prostorni plan Crne Gore;
- 4) utvrđuje i uređuje sistem državne uprave;
- 5) donosi budžet i završni račun;
- 6) proglašava vanredno stanje;
- 7) raspisuje državni referendum;
- 8) raspisuje javne zajmove i odlučuje o zaduživanju Crne Gore;
- 10) bira i razrešava predsjednika Vlade, predsjednika i sudije Ustavnog suda; zaštitnika ljudskih prava i sloboda i njegove zamjenike, predsjednika i članove Državne finansijske kontrole; predsjednike sudova i sudije i druge funkcionere utvrđene Ustavom i zakonom; imenuje i razrješava vrhovnog državnog tužioca, državne tužioce i njihove zamjenike
- 11) odlučuje o povjerenju Vladi i pojedinom članu Vlade ;
- 12) odlučuje o imunitetu poslanika;
- 13) daje amnestiju za krivična djela;
- 14) razmatra izvještaje koji joj se podnose i povodom njih donosi zaključke;
- 15) potvrđuje međunarodne ugovore;
- 16) odlučuje o raspolaganju državnom imovinom iznad vrijednosti određene zakonom;
- 17) vrši i druge poslove u skladu sa Ustavom.

Skupština ima pravo da od Vlade ili pojedinih ministarstva traži izvještaj o sprovođenju pojedinih zakona, mjerama koje se preduzimaju za njihovo sprovođenje i njihovu procjenu o potrebi izmjena ili dopuna odnosnih zakona.

U vršenju poslova iz svoje nadležnosti, Skupština donosi odluke, rezolucije, deklaracije, preporuke i zaključke.

Član 103

(Sastav i mandat Skupštine)

Skupština je jednodomna.

Skupštinu čine poslanici koje biraju građani neposredno, na osnovu opšteg i jednakog prava glasa i tajnim glasanjem.

Skupština ima 81 poslanika.

ALTERNATIVA za treći stav: Broj poslanika koji se bira u Skupštinu utvrđuje se prilikom svakog izbora po kriterijumu: jedan poslanik na šest hiljada birača.

Organizacija, način rada i odlučivanja Skupštine uređuju se njenim poslovníkom.

Skupština se bira na period od četiri godine.

Ako mandat Skupštine ističe za vrijeme vanrednog stanja, mandat joj se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale vanredno stanje.

Na predlog predsjednika Crne Gore, Vlade ili najmanje 25 poslanika, Skupština može skratiti trajanje svog mandata.

Odluka o produženju, odnosno skraćanju mandata Skupštine donosi se većinom glasova ukupnog broja poslanika.

Član 104

(Izbor)

Izbori za poslanike u Skupštinu održavaju se najkasnije 30 dana prije isteka mandata poslanika čiji mandat ističe. Postupak izbora poslanika uređuje se zakonom

Izbore za Skupštinu raspisuje predsjednik Crne Gore.

Promjena izbornog zakona ne može se vršiti poslije raspisivanja izbora.

Ako se poslanici biraju putem izbornih lista, mandati pripadaju kandidatima po redosljedu na izbornoj listi. Promjena redosljeda dobijanja mandata moguća je samo u slučaju ostavki ili smrti poslanika. ALTERNATIVA za ovu odredbu: brisati ovu odredbu, što podrazumijeva da se ovo pitanje uređuje zakonom.

Poslanik raspolaže svojim mandatom.

Poslanik ne može biti opozvan.

Prije stupanja na dužnost, poslanik polaže zakletvu.

Član 105

(Imunitet poslanika)

Poslanik uživa imunitet.

Poslanik ne može biti pozvan na odgovornost ili pritvoren za govor, izraženo mišljenje ili glas dat na sjednicama Skupštine ili njenih radnih tijela.

Poslanik koji se pozove na imunitet, ne može biti uhapšen ili pritvoren, niti se protiv njega može voditi krivični postupak bez odobrenja Skupštine, osim ako je zatečen u vršenju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora u trajanju od najmanje pet godina.

Skupština može odlučiti da se primijeni imunitet poslanika i kada se on sam nije pozvao na njega, ako je to potrebno radi vršenja funkcije poslanika.

Član 106

(Prava i dužnosti poslanika)

Poslanik predstavlja građane i njihove interese i dužan je da redovno učestvuje u svim oblicima rada Skupštine.

U Skupštini poslanik se opredjeljuje i glasa po sopstvenom uvjerenju i savjesti.

Poslanik, po pravilu, poslaničku funkciju obavlja profesionalno.

Prava poslanika po osnovu vršenja poslaničke funkcije propisuju se zakonom.

Član 107

(Prestanak mandata poslanika)

Poslaniku prestaje mandat prije isteka vremena na koje je biran:

- 1) podnošenjem ostavke;
- 2) ako je pravosnažnom odlukom suda osuđen na kaznu zatvora bezuslovno u trajanju od najmanje šest mjeseci ili je osuđen na kaznu zatvora za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje poslaničke funkcije;
- 3) ako je pravosnažnom odlukom lišen poslovne sposobnosti;
- 4) ako nastupi jedan od slučajeva nespojivosti funkcije poslanika sa drugom funkcijom;
- 5) u slučaju smrti;

Član 108

(Konstituisanje Skupštine)

Prva sjednica novoizabranog sastava Skupštine mora se održati najkasnije 15 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora. Sjednicu

zakazuje predsjednik Skupštine prethodnog saziva.

Ako se prva sjednica novoizabranog sastava Skupštine ne zakaže u određenom roku, izabrani poslanici ustavno su pozvani da se obavezno sastanu 21. dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora.

Mandat poslanika verificuje novoizabrana Skupština na prvoj sjednici.

Na prvoj sjednici poslanici polažu zakletvu pred građanima, posredstvom obaveznog prenosa putem televizije.

Poslanici koji nijesu položili zakletvu nemaju pravo da učestvuju u donošenju skupštinskih odluka.

Član 109

(Predsjednik i potpredsjednik Skupštine)

Skupština ima predsjednika i jednog ili više potpredsjednika, koje bira iz svog sastava na vrijeme od četiri godine.

Predsjednik Skupštine predstavlja Skupštinu, stara se o primjeni poslovnika Skupštine, raspisuje izbore za predsjednika Crne Gore i vrši druge poslove utvrđene Ustavom, zakonom i poslovníkom Skupštine.

Potpredsjednik zamjenjuje predsjednika Skupštine u vršenju poslova kada je on spriječen i kada mu on povjeri da ga zamjenjuje.

Član 110

(Radna tijela Skupštine)

Skupština ima stalna i povremena radna tijela

Skupština može osnovati anketnu komisiju za utvrđivanje činjenica od značaja za vršenje funkcija Skupštine.

Član 111

(Zasjedanje Skupštine)

Skupština radi na redovnim i vanrednim zasjedanjima.

Redovno zasjedanje održava se dva puta godišnje, u skladu sa poslovníkom Skupštine.

Prvo redovno zasjedanje počinje prvog radnog dana u martu, a drugo prvog radnog dana u oktobru. Trajanje zasjedanja utvrđuje se poslovníkom Skupštine. Zasjedanje se odvija na sjednicama koje se održavaju sukcesivno i saglasno poslovniku Skupštine.

Vanredno zasjedanje saziva se na zahtjev predsjednika Crne Gore, Vlade i najmanje trećine ukupnog broja poslanika, sa unaprijed utvrđenim dnevnim redom.

Skupština se obavezno sastaje, bez poziva, narednog dana po proglašenju vanrednog stanja i u stalnom je zasjedanju dok takvo stanje traje.

Član 112

(Odlučivanje)

Skupština punovažno odlučuje ako sjednici prisustvuje više od polovine ukupnog broja poslanika. Odluke donosi većinom glasova prisutnih poslanika, ako Ustavom nije drukčije određeno.

Većinom glasova ukupnog broja poslanika Skupština, donosi zakone kojima se uređuju: crnogorsko državljanstvo; izborni sistem; referendum; materijalne obaveze građana; upotreba i korišćenje državnih simbola; Savjet za odbranu i bezbjednost; vojska; osnivanje, spajanje i ukidanje opština i druge zakone određene Ustavom; donosi poslovnik Skupštine; bira i razrješava predsjednika Vlade i daje povjerenje i izglasava nepovjerenje Vladi i članovima Vlade; bira i razrješava predsjednika i sudije Ustavnog suda; zaštitnika ljudskih prava i sloboda i njegovog zamjenika, predsjednika i članove Državne finansijske kontrole, guvernera Centralne banke i njegove pomoćnike; predsjednike i sudije sudova; imenuje i razrješava vrhovnog državnog tužioca, državne tužioce i njihove zamjenike.

Član 113

(Raspuštanje Skupštine)

Skupština se raspušta ako ne izabere Vladu u roku od 90 dana od dana kada predsjednik Crne Gore prvi put predloži kandidata za predsjednika Vlade.

Ako Skupština duže od tri mjeseca ne postigne kvorum na sjednicama ili iz drugih razloga za to vrijeme ne obavlja poslove iz njene nadležnosti

utvrđene Ustavom, Vlada može, pošto sasluša mišljenje predsjednika Skupštine i predsjednika klubova poslanika, raspustiti Skupštinu.

Odluka Vlade o raspuštanju Skupštine proglašava se ukazom predsjednika Crne Gore.

Vlada ne može raspustiti Skupštinu ako je podniet predlog Skupštini da se glasa o povjerenju Vladi ili ako je Vlada sama postavila pitanje svog povjerenja.

Skupština se ne može raspustiti za vrijeme vanrednog stanja, kao ni u prva tri mjeseca od konstituisanja i tri mjeseca prije isteka mandata.

Predsjednik Crne Gore raspisuje izbore prvog narednog dana po raspuštanju Skupštine.

Član 114

(Predlaganje i postupak donošenja zakona)

Pravo predlaganja zakona imaju Vlada, poslanik i najmanje šest hiljada birača.

Centralna banka ima pravo predlaganja zakona kojima se uređuju odnosi u oblastima za koje je osnovana.

Svako može dati inicijativu za donošenje zakona ovlašćenim predlagачima.

Član 115

(Budžet i završni račun)

Skupština na kraju budžetske godine utvrđuje državni budžet za narednu godinu.

Predlog državnog budžeta i završnog računa podnosi Vlada u rokovima utvrđenim zakonom.

Ako budžet ne bude usvojen do kraja tekuće godine, važnost dotadašnjeg budžeta produžava se do usvajanja novog budžeta, i može se realizovati svakog mjeseca najviše do jedne dvanaestine. Ako Vlada ne predloži ili Skupština ne usvoji budžet do isteka marta mjeseca naredne godine, Vladi prestaje mandat.

Član 116

(Proглаšavanje zakona)

Zakone proglašava ukazom predsjednik Crne Gore.

Predsjednik Crne Gore je dužan da u roku od 15 dana od dana usvajanja zakona u Skupštini, odnosno u roku od sedam dana ako je zakon usvojen po hitnom postupku, donese ukaz o proglašenju zakona ili da zakon, uz pisano obrazloženje, vrati Skupštini na ponovno razmatranje i odlučivanje.

Ponovno izglasani zakon predsjednik Crne Gore dužan je proglasiti.

Ako u određenom roku ne donese ukaz o proglašenju zakona ili ga ne vrati Skupštini na ponovno odlučivanje, ukaz o proglašenju zakona donosi predsjednik Skupštine.

Član 117

(Referendum)

O pitanjima iz svoje nadležnosti Skupština može raspisati referendum.

Predlog za raspisivanje referenduma mogu podnijeti: najmanje jedna trećina ukupnog broja poslanika, predsjednik Crne Gore ili 20 hiljada građana koji imaju biračko pravo.

Predmet referenduma ne mogu biti: državni budžet; porezi, takse i druge dažbine; obaveze države iz potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora; raspuštanje Skupštine, produženje i skraćenje njenog mandata; proglašenje vanrednog stanja; amnestija i prestanak mandata Vlade.

Odluka donesena na referendumu obavezna je za Skupštinu.

Član 118

(Javnost rada Skupštine)

Sjednice Skupštine i njenih radnih tijela javne su.

Skupština ili njena radna tijela mogu odlučiti, većinom glasova svog ukupnog broja, da sjednica ili njen dio budu zatvoreni za javnost.

PREDSJEDNIK CRNE GORE

Član 119

(Nadležnost)

Predsjednik Crne Gore vrši određene poslove izvršne vlasti utvrđene Ustavom.

Predsjednik Crne Gore:

- 1) predstavlja državu Crnu Goru u zemlji i inostranstvu;
- 2) predlaže Skupštini kandidate za: predsjednika Vlade, predsjednika i sudije Ustavnog suda, zaštitnika ljudskih prava, predsjednika i članove Vrhovne državne kontrole i guvernera Centralne banke;
- 3) na predlog Vlade postavlja i opoziva ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavnika Crne Gore u inostranstvu;
- 4) prima akreditivna i opozivna pisma stranih diplomatskih predstavnika;
- 5) ima pravo da traži sazivanje Skupštine da na njenoj sjednici izloži svoje poglede na probleme u funkcionisanju pojedinih grana vlasti ili pojedinih državnih organa i da predloži preduzimanje mjera iz nadležnosti Skupštine;
- 6) komanduje vojskom na osnovu odluka Savjeta za odbranu i bezbjednost;
- 7) raspisuje izbore za Skupštinu;
- 8) predlaže Skupštini raspisivanje referenduma;
- 9) ukazom proglašava zakone;
- 10) donosi ukaz o proglašenju odluke Vlade o raspuštanju Skupštine;
- 11) dodjeljuje odlikovanja i priznanja države Crne Gore;
- 12) odlučuje o pomilovanju;
- 13) daje mišljenje Skupštini o pitanjima iz svoje nadležnosti ako to ona zatraži;
- 14) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom.

Član 120

(Izbor)

Predsjednika Crne Gore bira Skupština tajnim glasanjem.

Alternativa: biraju ga građani, na osnovu opšteg i jednakog biračkog prava, neposrednim i tajnim glasanjem.

Za predsjednika Crne Gore može biti izabran crnogorski državljanin, koji ima najmanje 35 godina života na dan izbora, prebivalište i boravište u Crnoj Gori najmanje 10 godina u poslednjih 15 godina do dana izbora.

Izbore za predsjednika Crne Gore raspisuje predsjednik Skupštine 90 dana prije isteka mandata predsjednika kome mandat ističe.

Izbori se moraju održati najkasnije 30 dana prije dana prestanka mandata predsjednika kome mandat ističe.

Ako je mandat predsjednika Crne Gore prestao prije isteka vremena na koje je biran, predsjednik Skupštine raspisuje izbore u roku od 15 dana od dana prestanka njegovog mandata, a izbori se moraju održati u roku od 60 dana od dana raspisivanja izbora.

Zakonom se propisuje postupak kandidovanja predsjednika Crne Gore ALTERNATIVA ovog stava: ako se usvoji rješenje da ga biraju građani, poslije riječi „kandidovanja“, dodati riječi – *i način izbora*.

Član 121

(Mandat)

Predsjednik Crne Gore bira se na pet godina.

Isto lice može biti izabrano za predsjednika Crne Gore najviše dva puta uzastopno.

Prije stupanja na dužnost predsjednik polaže zakletvu na sjednici Skupštine. ALTERNATIVA: na posebnoj sjednici Ustavnog suda, ako se usvoji da ga biraju građani.

Mandat predsjednika teče od dana polaganja zakletve.

Ako mandat predsjednika ističe za vrijeme vanrednog stanja, mandat se produžava najduže 90 dana po prestanku okolnosti koje su izazvale vanredno stanje.

Predsjednik Crne Gore ne može obavljati nijednu drugu političku ili javnu funkciju ili profesionalnu djelatnost.

Član 122

(Prestanak mandata)

Mandat predsjednika Crne Gore prestaje istekom vremena na koje je biran, ostavkom i ako je trajno spriječen da vrši dužnost predsjednika.

Predsjednik odgovara za povredu Ustava. Predlog za utvrđivanje njegove odgovornosti za povredu Ustava može podnijeti Skupštini najmanje jedna trećina ukupnog broja poslanika. Predlog za utvrđivanje odgovornosti Skupština dostavlja predsjedniku na izjašnjenje i otvara raspravu o predlogu i izjašnjenju. Predlog je prihvaćen ako za njega glasa većina ukupnog broja poslanika.

Predsjednik Skupštine bez odlaganja prihvaćeni predlog dostavlja Ustavnom sudu. Odluku o postojanju ili nepostojanju povrede Ustava donosi Ustavni sud i bez odlaganja je objavljuje i dostavlja Skupštini.

Ako Ustavni sud utvrdi da je predsjednik povrijedio Ustav, mandat mu prestaje po sili Ustava danom objavljivanja odluke Ustavnog suda.

Član 123

(Vršenje funkcije u slučaju spriječenosti ili prestanka mandata)

Kada je predsjednik Crne Gore privremeno spriječen da vrši predsjedničku funkciju ili mu mandat prestane prije isteka vremena na koje je biran, do izbora novog predsjednika, funkciju predsjednika Crne Gore vrši predsjednik Skupštine

Član 124

(Imunitet predsjednika Crne Gore)

Predsjednik Crne Gore uživa imunitet kao i poslanik.

O imunitetu predsjednika Crne Gore odlučuje Skupština. ALTERNATIVA za ovaj stav: odlučuje Ustavni sud, ako se usvoji da ga biraju građani.

Predsjednik Crne Gore ne odgovara za akte i radnje preduzete u vršenju funkcije ni po prestanku mandata.

VLADA

Član 125

(Funkcije i sastav)

Izvršnu vlast vrši Vlada.

Vladu čine predsjednik, jedan ili više potpredsjednika i ministri koji rukovode ministarstvima.

Predsjednik rukovodi radom Vlade, predstavlja je, stara se da Vlada uspješno i blagovremeno vrši svoje funkcije i usklađuje rad članova Vlade.

Član 126

(Nadležnost Vlade)

Vlada:

- 1) utvrđuje i vodi unutrašnju i spoljnu politiku države Crne Gore;
- 2) predlaže donošenje i promjenu Ustava;
- 3) predlaže zakone, druge propise i opšte akte koje donosi Skupština;
- 4) izvršava i stara se o izvršavanju zakona i drugih propisa

Skupštine;

- 5) predlaže plan razvoja i prostorni plan Crne Gore;
- 6) predlaže državni budžet i završni račun;
- 7) donosi uredbe, odluke i druge propise za izvršavanje zakona;
- 8) uredbom obrazuje i ukida ministarstva i druge organe državne uprave, propisuje načela o njihovoj unutrašnjoj organizaciji i radu;
- 9) vrši nadzor nad radom ministarstava i drugih organa uprave;
- 10) poništava ili ukida propise i druge opšte akte ministarstava i drugih organa državne uprave kada ocijeni da su nesaglasni sa propisima koje je ona donijela;
- 11) daje mišljenja o predlozima zakona i drugih propisa i akata koje Skupštini podnose drugi ovlašćeni predlagači;
- 12) donosi odluke o priznavanju drugih država i vlada i uspostavljanju diplomatskih i konzularnih odnosa sa drugim državama;
- 13) donosi odluke o otvaranju diplomatskih i konzularnih predstavništava Crne Gore u inostranstvu;
- 14) predlaže ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava

Crne Gore u inostranstvu;

15) imenuje, postavlja i razrješava rukovodeća lica u Vladi i službama Vlade, organima državne uprave i drugim institucijama;

16) donosi poslovnik kojim uređuje svoju organizaciju, način rada i odlučivanja

17) obrazuje stručne i druge službe za vršenje poslova iz djelokruga rada Vlade,

18) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom i zakonom.

Vlada ili ministar dužni su Skupštini dostaviti izvještaj o izvršavanju pojedinih zakona uvijek kada ona to traži.

Član 127

(Izbor i nespojivost funkcije)

Vlada se obrazuje poslije svakog izbora Skupštine.

Predsjednik Crne Gore u roku od 10 dana od dana konstituisanja Skupštine predlaže kandidata za predsjednika Vlade, po pravilu, iz političke stranke ili koalicije koja ima većinu u Skupštini.

Kandidat za predsjednika Vlade, u roku od 15 dana od dana kada mu je povjeren mandat, iznosi pred Skupštinom program Vlade i njen sastav.

Skupština glasa, istovremeno, o usvajanju programa Vlade i izboru predsjednika.

Usvajanjem programa i izborom predsjednika Vlade, izabrana je i dobila povjerenje Vlada u sastavu predstavljenom od kandidata za predsjednika, nakon čega predsjednik i članovi Vlade, pred Skupštinom, polažu zakletvu.

Ako Skupština u roku od 30 dana od dana kada je predsjednik Crne Gore predložio kandidata za predsjednika Vlade ne izabere predsjednika Vlade, predsjednik Crne Gore, u roku od 15 dana, predlaže novog kandidata za predsjednika Vlade.

Ukoliko Skupština ne usvoji novi predlog kandidata za predsjednika Vlade u roku od 45 dana od dana kada primi predlog, Skupština se raspušta po sili Ustava, što predsjednik Crne Gore ukazom konstatuje i raspisuje izbore za novi sastav Skupštine.

Predsjednik i član Vlade ne mogu vršiti poslaničku ili drugu javnu funkciju ili profesionalnu djelatnost, službu ili posao interesno u konfliktu sa funkcijom člana Vlade.

Član 128

(Imunitet)

Predsjednik i članovi Vlade uživaju imunitet kao i poslanici.

Predsjednik i članovi Vlade ne odgovaraju za mišljenje izneseno na sjednici Vlade ili Skupštine ili za dati glas u vršenju poslova iz nadležnosti Vlade.

O imunitetu predsjednika i članova Vlade odlučuje Vlada.

Član 129

(Ostavka)

Vlada i član Vlade mogu podnijeti ostavku.

Ostavka ili trajna spriječenost da vrši funkciju predsjednika Vlade, povlači ostavku Vlade u cjelini.

Član 130

(Razrješenje i imenovanje članova Vlade u toku mandata)

Predsjednik Vlade u toku mandata može razriješiti funkcije člana Vlade i na njegovo mjesto imenovati novog, o čemu je dužan bez odlaganja obavijestiti Skupštinu, pred kojom novoimenovani član Vlade polaže zakletvu.

Član 131

(Odlučivanje o povjerenju Vladi)

Najmanje jedna četvrtina poslanika može podnijeti predlog da se glasa o povjerenju Vladi ili pojedinom njenom članu.

Vlada može u Skupštini i sama postaviti pitanje svog povjerenja.

Skupština stavlja na dnevni red raspravu o povjerenju Vladi najranije tri, a najkasnije pet dana od dana podnošenja predloga. O predlogu se vodi rasprava na sjednici Skupštine i odlučuje većinom glasova ukupnog broja poslanika, tajnim glasanjem, najdocnije sedam dana od dana otvaranja

rasprave.

Ako Skupština izglasa nepovjerenje Vladi, predsjednik Crne Gore dužan je da u roku od 15 dana predloži kandidata za predsjednika Vlade.

Skupština je dužna da u roku od 30 dana odluči o izboru predsjednika i članova Vlade na isti način kao i o izboru Vlade kojoj je izglasala nepovjerenje.

Ako Skupština ne izabere Vladu u novom sastavu, predsjednik Crne Gore može, u roku od 60 dana, jednom ili više puta predložiti kandidata za predsjednika Vlade. Ako u tom roku ne izabere Vladu u novom sastavu, Skupština se raspušta po sili Ustava, a predsjednik Crne Gore ukazom to konstatuje i raspisuje izbore za novi sastav Skupštine.

Ako je Vlada dobila povjerenje, predlog za glasanje o povjerenju Vladi, iz istih razloga, ne može se podnijeti prije isteka roka od šest mjeseci od dana glasanja, osim ako pitanje povjerenja postavi većina ukupnog broja poslanika.

Član 132

(Poslaničko pitanje i interpelacija)

Svaki poslanik ima pravo da Vladi ili pojedinom njenom članu postavi poslaničko pitanje u vezi sa njihovim radom, traži i dobije odgovor na postavljeno pitanje.

Vlada ili član Vlade dužni su odgovoriti na postavljeno poslaničko pitanje na istoj ili narednoj sjednici Skupštine.

Interpelaciju o radu Vlade može podnijeti najmanje jedna četvrtina ukupnog broja poslanika. Interpelacija se podnosi u pisanom obliku i mora biti obrazložena.

Vlada dostavlja odgovor u roku od sedam dana od dana kada je primila interpelaciju.

O interpelaciji i odgovoru Vlade Skupština raspravlja na prvoj narednoj sjednici po prijemu odgovora ili isteku vremena za odgovor. Ako Skupština ne prihvati odgovor Vlade ili ako podnosioci interpelacije ne odustanu od svoje inicijative, Skupština glasa o povjerenju Vladi.

O pitanju koje je bilo predmet interpelacije ne može se ponovo podnijeti interpelacija ili otvarati rasprava u Skupštini prije isteka roka od 90 dana.

Član 133

(Početak i prestanak mandata)

Mandat Vlade teče od polaganja zakletve.

Vladi prestaje mandat: prestankom mandata Skupštine, raspuštanjem Skupštine ili skraćanjem njenog mandata, podnošenjem ostavke i kada joj Skupština izglasa nepovjerenje.

Vlada kojoj je prestao mandat po bilo kojem osnovu nastavlja rad do izbora Vlade u novom sastavu.

Vlada kojoj je prestao mandat ne može raspustiti Skupštinu, niti može podnijeti predlog za promjenu Ustava.

Kada Vladi prestane mandat podnošenjem ostavke ili gubitkom povjerenja, odmah se pokreće postupak za izbor Vlade u novom sastavu.

Mandat pojedinih članova Vlade prestaje ostavkom, razrješenjem, gubitkom povjerenja i nastupanjem nespojivosti funkcije.

DRŽAVNA UPRAVA

Član 134

(Načela o državnoj upravi)

Upravne poslove u okviru prava i dužnosti države Crne Gore vrši državna uprava.

Zakonom se utvrđuju poslovi državne uprave, odnosi građana i uprave i uređuju druga pitanja od značaja za zakonit i efikasan njen rad. Zakon se donosi većinom glasova ukupnog broja poslanika.

Poslove državne uprave vrše ministarstva i drugi zakonom obrazovani organi uprave i upravne organizacije.

Državna uprava mora biti racionalno organizovana, profesionalna, samostalna u primjeni zakona i poslove iz svoje nadležnosti vršiti na osnovu Ustava i zakona, blagovremeno i efikasno. Za svoj rad odgovora Vladi.

Kontrola rada organa državne uprave ostvaruje se vršenjem upravnog i drugog nadzora, sudskom kontrolom akata koje donosi i drugim oblicima kontrole, a kontrolu zakonitosti njihovih budžetskih prihoda i rashoda i upravljanje imovinom vrši Državna finansijska kontrola, u skladu sa

zakonom.

Član 135

(Regulatorne institucije)

Samostalne regulatorne neprofitne agencije za vršenje javnih ovlaštenja u pojedinim oblastima i slične institucije mogu se osnivati samo zakonom.

Njihov rad u cjelini mora biti javan. Nadzor nad njihovim radom vrši Vlada ili zakonom određeno ministarstvo. Njihovi propisi ne mogu stupiti na snagu prije objavljivanja i podliježu ustavno-sudskoj kontroli, a svi pojedinačni upravni akti kontroli Upravnog suda.

Član 136

(Javnost rada državne uprave)

Rad organa državne uprave je javan.

Građanima su dostupni podaci, dokumenta, izvještaji i informacije organa državne uprave, osim u slučajevima određenim zakonom.

Član 137

(Zapošljavanje u organima uprave)

Zapošljavanje u organima državne uprave i jedinicama lokalne uprave, ustanovama i organizacijama koja vrše javna ovlaštenja, vrši se na osnovu konkursa, osim u slučajevima određenim zakonom.

Za rukovodioce u organima državne uprave u oblasti odbrane i policije ne mogu se izabrati, imenovati odnosno postaviti lica koja su u posljednjih pet godina prije toga bila vojna lica.

Član 138

(Zabrana političkog organizovanja i djelovanja)

Zabranjeno je političko organizovanje i djelovanje u organima državne uprave i uprave jedinica lokalne samouprave i uposlenim u tim

organima, da u vršenju poslova uprave izražavaju i zastupaju svoja politička uvjerenja.

SAVJET ZA ODBRANU I BEZBJEDNOST

Član 139

(Sastav i nadležnost)

Savjet za odbranu i bezbjednost Crne Gore sačinjavaju predsjednik Crne Gore, predsjednik Skupštine i predsjednik Vlade.

Predsjednik Crne Gore je predsjednik Savjeta za odbranu i bezbjednost.

Savjet za odbranu i bezjednost:

1) analizira i ocjenjuje bezbjednosnu situaciju u Crnoj Gori i u pojedinim njenim djelovima i ukoliko utvrdi organizovano djelovanje usmjereno na: narušavanje javnog reda većeg obima, nasilno rušenje ustavnog poretka, ugrožavanje slobode, suvereniteta ili teritorijalne cjelovitosti države Crne Gore, donosi odluke za preduzimanje odgovarajućih mjera, uključujući i predlog Skupštini za proglašenje vanrednog stanja;

2) razmatra obim, karakter i posljedice velikih prirodnih ili drugih nepogoda, nesreća ili epidemija, inicira i nalaže preduzimanje odgovarajućih mjera,

3) vrši i druge poslove određene Ustavom ili zakonom.

O Savjetu za odbranu i bezbjednost donosi se zakon.

VANREDNO STANJE

Član 140

(Osnovi za proglašenje vanrednog stanja)

Vanredno stanje može se proglasiti na teritoriji Crne Gore ili nekom njenom dijelu ako se priprema ili izvršava organizovano djelovanje usmjereno na narušavanje javnog reda i mira, ako se neredima, pobunama ili drugim oblicima djelovanja priprema ili preduzima nasilno rušenje ustavnog poretka, ili ako se priprema ili preduzima ugrožavanje

suvereniteta teritorijalne cjelokupnosti Crne Gore, ili ako na teritoriji Crne Gore ili nekom njenom dijelu nastanu prirodne ili druge nepogode, nesreće ili epidemije takvih razmjera i sa takvim posljedicama da su ugroženi životi i normalni uslovi života stanovništva.

Vanredno stanje proglašava Skupština na predlog Savjeta za odbranu i bezbjednost ili Vlade. Ako Skupština ne može da se sastane, odluku o proglašenju vanrednog stanja donosi Vlada, po pribavljenom mišljenju Savjeta za odbranu i bezbjednost, i podnosi je na potvrdu Skupštini čim ona bude u mogućnosti da se sastane.

Za otklanjanje činjenja i pojava koje su razlog proglašenja vanrednog stanja ili njihovih posljedica, može se angažovati i vojska.

Član 141

(Privremeno ograničenje zajamčenih prava i sloboda)

Za vrijeme trajanja vanrednog stanja dozvoljeno je ograničenje ostvarivanja pojedinih ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom u obimu u kojem je to neophodno. Ograničenje se ne smije činiti po osnovu rase, boje, pola, jezika, vjeroispovjesti, nacionalne pripadnosti ili društvenog porijekla.

Mjere ograničenja zajamčenih ljudskih prava i sloboda ne mogu oduzimati ili ograničavati prava na: ljudsko dostojanstvo; život; nepovredivost psihičkog i fizičkog integriteta; bezbjednost; pravično suđenje; pretpostavku nevinosti; kažnjavanje samo na osnovu zakona; zaključenje braka; slobodu misli, savjesti i vjeroispovjesti; državljanstvo; niti ukidati zabrane: nasilne asimilacije, izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i neravnopravnosti, ropstva i položaja sličnog ropstvu, prinudnog rada, retroaktivne primjene zakona i drugih propisa.

Mjere ograničavanja propisuju se zakonom. Kada se Skupština ne može sastati, propisuju se uredbama sa zakonskom snagom koje donosi Vlada, koje dostavlja Skupštini na potvrdu kada se sastane.

Mjere ograničenja važe najduže 90 dana, a po isteku ovog roka mogu se obnoviti pod istim uslovima.

Mjere ograničenja prestaju da važe prestankom važenja odluke o proglašenju vanrednog stanja.

SUDSKA VLAST

Član 142

(Načela vršenja sudske vlasti)

Sudsku vlast vrše sudovi.

Sudovi štite ljudska prava i slobode, prava i zakonite interese privrednih i drugih subjekata, rješavaju sporove u okviru svoje nadležnosti između pojedinih fizičkih i pravnih lica i time obezbjeđuju ustavnost i zakonitost i pravnu sigurnost.

Sudije i sudovi su nezavisni u suđenju. Sudije ne smiju primati ni od koga upute ili sugestije za donošenje sudske odluke. Niko ne smije vršiti uticaj na odlučivanje sudije.

Sudije ne mogu biti obavezane da o suštini predmeta u kojima postupaju obavještavaju bilo koga van pravosudnih organa, a dužni su ovlašćenim kontrolorima efikasnosti pružati podatke o rokovima postupanja.

Sudske odluke donose se na osnovu Ustava, zakona, opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava i potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora.

Zakonom se propisuje kada sud sudi u vijeću, a kada sudi sudija pojedinac.

U suđenju učestvuju i sudije porotnici kada je to određeno zakonom.

Sudije imaju pravo na profesionalno usavršavanje i udruživanje.

Sudije i sudovi dužni su u razumnom roku donositi odluke.

Zabranjeno je osnivanje vanrednih ili prijekih sudova.

Zabranjeno je političko organizovanje i djelovanje u sudstvu.

Efikasnost rada sudske vlasti podliježe kontroli ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa i Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, koji o nalazima obavještavaju Skupštinu.

Član 143

(Osnivanje, ukidanje i utvrđivanje nadležnosti sudova)

Sudovi se osnivaju i ukidaju zakonom.

Broj sudija u svakom sudu utvrđuje Skupština na predlog Sudskog savjeta.

Zakonom se uređuju vrste i organizacija sudova, njihova stvarna i mjesna nadležnost i druga pitanja od značaja za njihov rad.

Postupci pred sudovima uređuju se zakonima.

Član 144

(Vrhovni sud)

Najviši sud u državi je Vrhovni sud Crne Gore.

Vrhovni sud obezbjeđuje jedinstvenu primjenu zakona od strane sudova.

Vrhovni sud, u sjednici svih sudija, odlučuje o ustavnoj tužbi za zaštitu ljudskih prava i sloboda i drugim pitanjima određenim zakonom.

Član 145

(Upravni sud)

Upravni sud Crne Gore odlučuje u upravnom sporu o zakonitosti konačnih upravnih akata, izbornim sporovima i o drugim sporovima određenim Ustavom i zakonom.

Zakonom se izuzetno može isključiti upravni spor u određenim upravnim stvarima.

Odluka Upravnog suda o izbornim sporovima, konačna je.

Član 146

(Izbor sudija)

Broj sudija u svakom sudu utvrđuje Skupština, na predlog Sudskog savjeta.

Sudije i predsjednike svih sudova bira Skupština, na predlog Sudskog savjeta.

Sudski savjet čine: pet sudija iz reda sudija izabраниh bez ograničenja trajanja mandata, koje biraju sudije na način propisan zakonom; tri poslanika koje bira Skupština; jedan član Tužilačkog savjeta koga on

delegira i po položaju ministar nadležan za oblast pravosuđa, koji je predsjednik Sudskog savjeta, ravnopravno učestvuje u utvrđivanju i osvjetljavanju činjenica relevantnih za donošenje odluka, a ne glasa prilikom donošenja odluka, potpisuje predloge za izbor sudija i druge akte Sudskog savjeta.

Predlog Sudskog savjeta obavezno razmatra radno tijelo Skupštine nadležno za oblast pravosuđa i dostavlja Skupštini mišljenje o predlozima.

Ako Skupština ne izabere predloženog kandidata za sudiju, odnosno predsjednika suda, o razlozima neizbora u pisanom obliku obavještava Sudski savjet. Ukoliko Savjet ponovo predloži istog kandidata, Skupština može odbiti usvajanje ponovljenog predloga samo dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja poslanika.

Članovi Sudskog savjeta ne mogu biti pozvani na odgovornost za iskazano mišljenje i dati glas na sjednici Savjeta.

Predsjednik suda bira se iz reda sudija.

Predsjednik Vrhovnog suda bira se na vrijeme od šest godina, a predsjednici drugih sudova na vrijeme od pet godina i mogu biti birani najviše dva puta uzastopno.

Prvi put sudija se bira na period od pet godina, a nakon navršenih pet godina sudijskog ili tužilačkog staža bira se bez ograničenja trajanja mandata.

Prije stupanja na dužnost, predsjednici sudova, sudije i sudije porotnici polažu zakletvu. Predsjednik Vrhovnog suda polaže zakletvu pred Skupštinom, a predsjednici drugih sudova, sudije i sudije porotnici polažu zakletvu pred predsjednikom Skupštine.

Vršenje sudijske funkcije nespojivo je sa članstvom u političkoj partiji i sa vršenjem drugih poslova čije vršenje može uticati na nezavisnost i objektivnost suđenja.

Sudija, sudija porotnik i predsjednik suda ne mogu biti pozvani na odgovornost za dato mišljenje i donesenu odluku u vršenju sudijske funkcije i imaju imunitet kao poslanici. O imunitetu sudija i predsjednika sudova odlučuje Skupština.

Član 147

(Prestanak funkcije i razrješenje)

Sudiji i predsjedniku suda prestaje funkcija ako to sam zatraži, kad navrší starosnu granicu ili pun staž osiguranja za odlazak u penziju određen

zakonom ili ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora.

Sudija se razrješava dužnosti ako u zakonom propisanom postupku Sudski savjet utvrdi njihovu nestručnost, nesavjesnost u radu ili nedostojnost za obavljanje sudijske dužnosti ili ako nastupi trajni gubitak sposobnosti za vršenje sudijske dužnosti i predloži razrješenje. Odluku o razrješenju donosi Skupština.

Ako Skupština u roku od 30 dana ne donese odluku o predlogu za razrješenje, sudija se smatra razriješenim, što konstatuje Sudski savjet.

Na odluku o razrješenju, sudija može podnijeti žalbu Ustavom sudu.

Član 148

(Sredstva za rad sudova)

Sredstva i uslove za rad sudova obezbjeđuju se u državnom budžetu.

Zarade i način rješavanja stambenih pitanja sudija uređuju se posebnim zakonom.

U okviru državnog budžeta, sudski budžet je samostalan. U njemu se određuju sredstva za svaki sud posebno.

Na osnovu zahtjeva sudova za obezbjeđenje sredstava u državnom budžetu, nacrt sudskog budžeta utvrđuju predsjednici Vrhovnog, Upravnog, Apelacionog suda i viših sudova i dostavljaju ga Skupštini. Predlog sudskog budžeta utvrđuje skupštinsko radno tijelo nadležno za budžet, uz prethodno pribavljanje mišljenja Vlade, skupštinskog radnog tijela nadležnog za pravosuđe i Sudskog savjeta, i dostavlja ga Vladi, bez izmjena, koja ga unosi u predlog državnog budžeta.

Predsjednici sudova su naredbodavci za izvršenje budžeta i odgovorni su za zakonito trošenje sredstava.

DRŽAVNO TUŽILAŠTVO

Član 149

(Definicija i funkcija)

Državno tužilaštvo je jedinstven i samostalan državni organ.

Državno tužilaštvo vrši poslove gonjenja učinilaca krivičnih djela

koja se gone po službenoj dužnosti i drugih kažnjivih djela kada je to zakonom utvrđeno.

Državni tužioci u vršenju funkcije su samostalni i nezavisni i svoju funkciju vrše na osnovu Ustava, zakona, opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava, potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora. Državni tužioci ne smiju primati ni od koga upute ili sugestije za donošenje odluka u vršenju poslova iz svoje nadležnosti, sem od državnog tužioca višeg ranga. Niko, izvan Državnog tužilaštva, ne smije vršiti uticaj na odlučivanje bilo kojeg državnog tužioca.

Poslove Državnog tužilaštva vrše Vrhovni državni tužilac, državni tužioci nižeg ranga i državni tužilac za organizovani kriminal.

Svaki državni tužilac ima jednog ili više zamjenika. Broj zamjenika u svakom državnom tužilaštvu utvrđuje Skupština na predlog Tužilačkog savjeta.

Prije stupanja na dužnost, državni tužioci i njihovi zamjenici polažu zakletvu. Vrhovni državni tužilac polaže pred Skupštinom, a drugi državni tužioci i zamjenici svih državnih tužilaca pred predsjednikom Skupštine.

Viši državni tužilac nadređen je nižim državnim tužiocima.

Na državne tužioce i njihove zamjenike shodno se primjenjuju odredbe Ustava o imunitetu sudija, nespojivosti sudijske funkcije, zabrani članstva u političkim partijama i iskazivanja političkih stanovišta u vršenju tužilačke funkcije, prestanku sudijske funkcije, razrješenju sudije od dužnosti, pravu sudija na profesionalno usavršavanje i udruživanje.

Vrhovni državni tužilac jednom godišnje podnosi Skupštini izvještaj o svom radu, kretanju kriminaliteta i efikasnosti rada svih organa koji imaju funkcije u oblasti gonjenja učinilaca krivičnih djela. Vrhovni državni tužilac može Skupštini ili Vladi dostavljati izvještaj kada to ocijeni potrebnim i uvijek na zahtjev Skupštine ili Vlade.

Član 150

(Osnivanje i ukidanje)

Zakonom se osnivaju i ukidaju državna tužilaštva, uređuju njihova mjesna i stvarna nadležnost, odnosi između državnih tužilaca višeg i nižeg ranga, nadležnost zamjenika državnih tužilaca i druga pitanja od značaja za vršenje funkcija Državnog tužilaštva.

Član 151

(Imenovanje državnih tužilaca i njihovih zamjenika)

Vrhovnog državnog tužioca, državne tužioce i njihove zamjenike, imenuje Skupština, na predlog Tužilačkog savjeta. Tužilački savjet čine: pet državnih tužilaca iz reda državnih tužilaca izabranih bez ograničenja trajanja mandata, koje biraju državni tužioc i na način propisan zakonom; tri poslanika koje izabere Skupština; jedan član Sudskog savjeta koga on delegira i po položaju ministar nadležan za poslove pravosuđa, koji je predsjednik Tužilačkog savjeta, ravnopravno učestvuje u utvrđivanju i osvjetljavanju činjenica relevantnih za donošenje odluka Tužilačkog savjeta, a ne glasa prilikom utvrđivanja odluka, potpisuje predloge za imenovanje državnih tužilaca i njihovih zamjenika i druge akte Tužilačkog savjeta.

O predlozima za imenovanje državnih tužilaca i njihovih zamjenika u Skupštini se odlučuje na isti način kao i o predlozima za izbor sudija.

Vrhovni državni tužilac imenuje se na period od šest godina i može biti ponovo imenovan.

Zamjenici vrhovnog državnog tužioca, ostali državni tužioc i njihovi zamjenici imenuju se prvi put na period od pet godina, a sa navršeni pet godina tužilačkog ili sudijskog staža imenuju se bez ograničenja trajanja mandata.

Iz reda državnih tužilaca imenovanih bez ograničenja trajanja mandata, vrhovni državni tužilac postavlja i razrešava državnog tužioca za organizovani kriminal i njegove zamjenike. Državni tužilac za organizovani kriminal i njegovi zamjenici u vršenju funkcije primjenjuju iste propise koje primjenjuju i drugi državni tužioc. Nakon razrješenja, državni tužilac za organizovani kriminal i njegovi zamjenici imaju pravo da ponovo budu raspoređeni na vršenje poslova državnog tužioca na koje su bili prethodno imenovani.

Članovi Tužilačkog savjeta ne mogu biti pozvani na odgovornost za mišljenje i dati glas u vršenju funkcija Savjeta.

Član 152

(Sredstva za rad)

Sredstva za rad Državnog tužilaštva obezbjeđuju se u državnom budžetu.

Zarade i način rješavanja stambenih pitanja državnih tužilaca i njihovih zamjenika uređuju se zakonom.

U okviru budžeta Republike samostalan je budžet Državnog tužilaštva. Nacrt budžeta Državnog tužilaštva utvrđuje Vrhovni državni tužilac, a predlog budžeta Državnog tužilaštva utvrđuje radno tijelo Skupštine nadležno za budžet, po pribavljenom mišljenju Vlade, skupštinskog radnog tijela nadležnog za pitanja iz oblasti pravosuđa i Tužilačkog savjeta i dostavlja ga Vladi koja ga, bez izmjena, unosi u predlog državnog budžeta.

ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA

Član 153

(Definicija i funkcija)

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavistan organ koji u skladu sa zakonom preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom i zakonom.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda svoju funkciju vrši na osnovu Ustava, zakona, opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava i potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda ima jednog ili više zamjenika. Na njegov predlog, Skupština utvrđuje broj zamjenika.

Zamjenik vrši poslove iz nadležnosti zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

O Zaštitniku ljudskih prava i sloboda donosi se zakon.

Zakonom se može ustanoviti zaštitnik ljudskih prava i sloboda za pojedine oblasti.

Odlukom skupštine opštine može se ustanoviti zaštitnik ljudskih prava

i sloboda za područje opštine, u skladu sa zakonom.

Član 154

(Izbor, nespojivost i imunitet)

Zaštitnika ljudskih prava i sloboda bira Skupština, na predlog predsjednika Crne Gore, a njegove zamjenike na njegov predlog.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i njegovi zamjenici biraju se na vrijeme od šest godina i mogu biti birani za još jedan mandat.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i njegovi zamjenici ne mogu biti pozvani na odgovornost za mišljenje ili preporuku datu u vršenju svoje funkcije.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i njegovi zamjenici imaju imunitet kao i poslanici.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i njegovi zamjenici ne mogu vršiti poslaničku ili drugu javnu ili političku funkciju, niti profesionalno obavljati drugu djelatnost. Ova zabrana se ne odnosi na naučnu, obrazovnu i umjetničku djelatnost, kao ni na vršenje poslova zaštićenih autorskim pravima.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i njegovi zamjenici ne mogu biti članovi političke partije, niti smiju javno ispoljavati svoja politička uvjerenja.

Član 155

(Prestanak funkcije)

Zaštitniku ljudskih prava i sloboda i njegovom zamjeniku prestaje funkcija prije isteka vremena na koje je izabran ako to sam zatraži, kad navrši starosnu granicu ili pun staž osiguranja za odlazak u penziju određen zakonom ili ako je osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora.

Prestanak funkcije i razrješenje utvrđuje Skupština u roku od najduže 30 dana od dana dostavljanja obavještenja o ispunjenosti uslova za prestanak funkcije.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i njegov zamjenik razrješava se dužnosti ako je osuđen za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije, ako nestručno i nesavjesno obavlja svoju funkciju i ako trajno izgubi sposobnost za vršenje funkcije.

Nastupanje razloga za razrješenje utvrđuje Skupština.
Na odluku o razrješenju može se podnijeti žalba Ustavnom sudu.

Član 156

(Sredstva za rad)

Sredstva za rad Zaštitnika ljudskih prava i sloboda obezbjeđuju se u državnom budžetu

Zarade zaštitnika ljudskih prava i sloboda i njegovih zamjenika određuju se zakonom.

Budžet Zaštitnika ljudskih prava i sloboda samostalan je u okviru državnog budžeta. Nacrt budžeta Skupštini podnosi Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, a njeno radno tijelo nadležno za budžet utvrđuje predlog, po pribavljenom mišljenju Vlade, i dostavlja ga Vladi da ga, bez izmjena, uvrsti u predlog državnog budžeta.

DRŽAVNA FINANSIJSKA KONTROLA

Član 157

(Definicija i funkcija)

Državna finansijska kontrola Crne Gore je samostalni i nezavisni kolegijalni državni organ, koji kontroliše zakonitost i svrsishodnost trošenja državnog budžeta i budžeta jedinica lokalne samouprave, sredstava fondova, organizacija koje vrše javna ovlaštenja, drugih pravnih lica u kojima država učestvuje u vlasništvu, administrativnih troškova Centralne banke, zakonitost i svrsishodnost upravljanja imovinom države i ovih subjekata kontrole i vrši druge poslove određene zakonom.

Svi subjekti kontrole dužni su Državnoj finansijskoj kontroli stavljati na uvid sve dokumente i sve informacije potrebne za vršenje kontrole.

Državnu finansijsku kontrolu, kao kolegijalni državni organ, čine predsjednik i zakonom utvrđeni broj članova, koji kolektivno donose odluke iz nadležnosti organa.

Članovi Državne finansijske kontrole ne smiju primati niti tražiti upute za rad od Vlade i od bilo kojeg drugog organa ili tijela. Niko ne

smije vršiti uticaj na rad i odlučivanje Državne finansijske kontrole.

Uslovi za izbor, trajanje mandata predsjednika i članova Državne finansijske kontrole, rukovođenje organom, način rada i odlučivanja, propisuju se zakonom.

Predsjednika i članove Državne finansijske kontrole bira Skupština, na predlog predsjednika Crne Gore

Ustavne odredbe o polaganju zakletve, imunitetu, nespojivosti funkcija, prestanku funkcije, razrješenju dužnosti predsjednika i sudija Ustavnog suda Crne Gore, shodno se primjenjuju na predsjednika i članove Državne finansijske kontrole.

ALTERNATIVA: Iz sadašnjeg *Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji* ugraditi u tekst odredbu koja bi glasila: „*Državnom finansijskom kontrolom upravlja Senat, koji čine predsjednik i pet članova*“ i ostale odredbe koje se odnose na Senat

Član 158

(Izvještavanje Skupštine)

Državna finansijska kontrola najmanje jednom godišnje Skupštini podnosi izvještaj o izvršenim kontrolama i njihovim rezultatima.

Član 159

(Sredstva za rad)

Sredstva za rad Državne finansijske kontrole obezbjeđuju se u državnom budžetu.

Budžet Državne finansijske kontrole samostalan je u okviru državnog budžeta. Državna finansijska kontrola utvrđuje nacrt budžeta i dostavlja ga Skupštini. Radno tijelo Skupštine za budžet, po pribavljanju mišljenja Vlade, utvrđuje predlog budžeta Državne finansijske kontrole i dostavlja ga Vladi da ga, bez izmjena, uvrsti u predlog državnog budžeta. .

DIO S E D M I**USTAVNOST I ZAKONITOST****Član 160*****(Saglasnost pravnih propisa)***

Zakoni moraju biti saglasni sa Ustavom, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, s drugi propisi moraju biti u skladu sa Ustavom i zakonom.

Član 161***(Objavljivanje i stupanje na snagu propisa)***

Zakoni i drugi propisi objavljuju se prije stupanja na snagu, a stupaju na snagu najranije osmog dana od dana objavljivanja.

Izuzetno, iz naročito opravdanih razloga, utvrđenih posebnim zaključkom Skupštine, zakon može stupiti na snagu najranije danom objavljivanja.

Član 162***(Zabrana povratnog dejstva)***

Zakon i drugi propisi ne mogu imati povratno dejstvo.

Izuzetno, zakonom se može utvrditi da pojedine njegove odredbe imaju povratno dejstvo ako to zahtijeva javni interes utvrđen u postupku donošenja zakona.

Odredba krivičnog zakona može imati povratno dejstvo samo ako je blaža za učinioca krivičnog djela.

Član 163***(Zakonitost pojedinačnih akata)***

Pojedinačni akti organa i institucija države i jedinica lokalne

samouprave, ustanova i drugih organizacija koje vrše javna ovlašćenja ili poslove od opšteg društvenog interesa, moraju se zasnivati na zakonu ili drugom propisu saglasnom sa zakonom.

Član 164

(Prekid postupka pred sudom radi prethodne ocjene ustavnosti zakona)

Ako sud prilikom odlučivanja u određenom predmetu dođe do zaključka da zakon ili njegova odredba koje bi trebalo primijeniti nijesu saglasni sa Ustavom, dužan je prekinuti postupak i pred Ustavnim sudom pokrenuti postupak za ocjenjivanje ustavnosti zakona, odnosno njegove odredbe. Sud će nastaviti postupak poslije donošenja odluke Ustavnog suda.

Član 165

(Dvostepenost postupka)

Po žalbi fizičkog ili pravnog lica protiv pojedinačnih akata donesenih u prvostepenom postupku odlučuje zakonom određeni drugostepeni organ.

Član 166

(Djelatnosti i poslovi od javnog interesa)

Zakonom ili odlukom skupštine jedinice lokalne samouprave donesenom na osnovu zakona može se utvrditi da su određene djelatnosti i poslovi od javnog interesa i propisati način ostvarivanja javnog interesa u obavljanju tih djelatnosti odnosno poslova.

DIO O S M I

USTAVNI SUD

Član 167

(Zaštita ustavnosti i zakonitosti)

Ustavnost i zakonitost štiti Ustavni sud Crne Gore.

Ustavni sud je nezavisan i samostalan državni organ.

Ustavni sud odlučuje na osnovu Ustava, opšteprihvaćenih pravila međunarodnog prava, potvrđenih i objavljenih međunarodnih ugovora i zakona.

O Ustavnom sudu donosi se zakon, kojim se uređuje i postupak pred Ustavnim sudom..

Član 168

(Nadležnost)

Ustavni sud odlučuje o:

- 1) saglasnosti zakona sa Ustavom, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima;
- 2) saglasnosti podzakonskih propisa sa Ustavom i zakonom;
- 3) saglasnosti postupka donošenja prostornih i urbanističkih planova sa zakonom;
- 4) povredi Ustava od strane predsjednika Crne Gore,
- 5)ustavnim žalbama zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom;
- 6) sukobu nadležnosti između sudova i drugih državnih organa, između državnih organa i organa jedinica lokalne samouprave i između organa jedinica lokalne samouprave;
- 7) žalbama na odluke o razrješenju zaštitnika ljudskih prava i sloboda i njegovih zamjenika, sudija i predsjednika sudova, državnih tužilaca i njihovih zamjenika;
- 8) zabrani rada političke partije i udruženja građana i
- 9) saglasnosti sa Ustavom mjera i radnji državnih organa preduzetih za vrijeme vanrednog stanja ;

10) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom.

Ustavni sud odlučuje o ustavnosti i zakonitosti propisa koji je prestao da važi, ako od prestanka njegovog važenja do pokretanja postupka nije proteklo više od jedne godine.

Ako je propis prestao da važi u toku postupka, a nijesu otklonjene posljedice njegove primjene, Ustavni sud svojom odlukom utvrđuje da li je bio saglasan sa Ustavom odnosno sa zakonom za vrijeme važenja.

Član 169

(Posebna nadležnost Ustavnog suda)

Ustavni sud može po sopstvenoj inicijativi dostaviti Skupštini mišljenje da je, radi potpunijeg ostvarivanja Ustava, potrebno donijeti zakon, izmijeni ili dopuniti postojeći ili preduzeti druge mjere iz njene nadležnosti.

Kada se u njihovoj primjeni različito tumače pojedine odredbe Ustava, na predlog Skupštine, Vlade, Vrhovnog suda, Vrhovnog državnog tužioca ili Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, radi dosljedne primjene Ustava, Ustavni sud svojom odlukom utvrđuje smisao odnosnih odredaba Ustava.

Ako ovlašćeni predlagač za pokretanje postupka predloži da se utvrdi da su zakon ili pojedine njegove odredbe saglasni sa Ustavom i ako Ustavni sud ocijeni da je to neophodno za ostvarivanje ustavnosti, svojom odlukom utvrđuje da li su ili ne saglasni sa Ustavom.

ALTERNATIVA : Brisati drugi i treći stav.

Član 170

(Pokretanje postupka)

Svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti.

Postupak pred Ustavnim sudom mogu pokrenuti: sud, Skupština, Vlada, Vrhovni državni tužilac, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, ministarstva i drugi državni organi, skupština jedinice lokalne samouprave, kao i pravna lica ako im je propisom čija se ustavnost i zakonitost osporava povrijeđeno pravo.

Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenjivanje ustavnosti

i zakonitosti.

Sa pristankom lica čije je pravo povrijeđeno ili uskraćeno, ustavnu žalbu može podnijeti Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, kao i udruženje građana ili drugo pravno lice koje, po svojim pravilima, ima zadatak da štiti prava i slobode svojih članova.

Postupak za odlučivanje o zabrani rada političke partije i udruženja građana pokreće Vrhovni državni tužilac i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda.

Svako ko smatra da je nesaglasna sa Ustavom neka mjera ili radnja preduzeta za vrijeme vanrednog stanja, ima pravo da pokrene postupak za ocjenu njene ustavnosti.

U toku postupka do donošenja odluke, Ustavni sud može narediti da se obustavi izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koji su preduzeti na osnovu zakona, drugog propisa ili opšteg akta čija se ustavnost, odnosno zakonitost ocjenjuje, ako bi njihovim izvršenjem mogle nastupiti neotklonjive štetne posljedice.

Član 171

(Odluke Ustavnog suda)

Ustavni sud odluke i rješenja donosi većinom glasova svih sudija.

Ustavni sud donosi odluke, po pravilu, na osnovu javne rasprave, a na sjednici bez prisustva javnosti.

Sudija Ustavnog suda ima pravo da izdvoji mišljenje i da ga u pisanoj formi obrazloži. Ukoliko to sudija traži, izdvojeno mišljenje se objavljuje zajedno sa odlukom.

Rad Ustavnog suda je javan.

Odluke Ustavnog suda se objavljuju.

Član 172

(Obaveznost odluka Ustavnog suda)

Odluke Ustavnog suda opšteobavezne su i izvršne.

Zakon ili drugi propis, odnosno pojedine njihove odredbe za koje je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nijesu saglasni sa Ustavom ili zakonom, ne mogu se primjenjivati na odnose koji su nastali prije objavljivanja odluke Ustavnog suda ako do tog dana nijesu pravosnažno

riješeni.

Izvršavanje konačnih ili pravosnažnih pojedinačnih akata donesenih na osnovu propisa koji se više ne mogu primjenjivati, ne može se dozvoliti ni sprovesti, a ako je izvršenje započeto, obustaviće se.

Ustavni sud može zahtijevati da se, zbog neizvršenja odluke Ustavnog suda, protiv odgovornog lica pokrene disciplinski postupak, odnosno postupak za njegovo razrješenje.

Član 173

(Prestanak važenja propisa)

Kad Ustavni sud utvrdi da zakon nije u saglasnosti sa Ustavom, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima, odnosno da drugi propis nije saglasan sa zakonom, taj zakon i drugi propis prestaje da važi danom objavljivanja odluke Ustavnog suda.

Član 174

(Pravo na izmjenu pojedinačnog akta i otklanjanje posljedica)

Svako kome je povrijeđeno pravo konačnim ili pravosnažnim pojedinačnim aktom donesenim na osnovu zakona ili drugog propisa, za koji je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom, ima pravo da, u roku od tri mjeseca od dana objavljivanja odluke Ustavnog suda, traži od nadležnog organa da, u ponovljenom postupku, izmijeni taj akt.

Ako se utvrdi da se izmjenom pojedinačnog akta ne mogu otkloniti posljedice nastale usljed primjene propisa za koji je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nije u saglasnosti sa Ustavom ili zakonom, Ustavni sud može odrediti da se ove posljedice otklone naknadom štete ili na drugi način.

Član 175

(Sastav, izbor i imunitet)

Ustavni sud ima sedam sudija.

Sudije i predsjednika Ustavnog suda bira Skupština, na predlog predsjednika Crne Gore.

Sudija Ustavnog suda bira se na vrijeme od deset godina i može biti ponovo biran.

Za sudiju Ustavnog suda može biti izabrano lice koje uživa ugled istaknutog pravnog stručnjaka sa najmanje 20 godina rada u struci.

Predsjednik Ustavnog suda bira se iz reda sudija Ustavnog suda na vrijeme od šest godina i može biti ponovo biran na istu funkciju.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda stupaju na dužnost danom polaganja zakletve. Zakletvu polažu pred Skupštinom.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda ne mogu obavljati drugu javnu ili političku funkciju niti profesionalnu djelatnost. Ova zabrana ne odnosi se na naučnu, obrazovnu i umjetničku djelatnost, kao ni na vršenje poslova zaštićenih autorskim pravom.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda ne mogu biti članovi političke partije niti im je dozvoljeno javno ispoljavanje svojih političkih uvjerenja.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda nemaju pravo da, izvan postupka pred Ustavnim sudom i prije donošenja odluke Ustavnog suda, iznose svoje mišljenje o pitanju koje je predmet spora ili može biti predmet spora pred Ustavnim sudom.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda ne može biti pozvan na odgovornost za mišljenje izraženo u odluci ili prilikom donošenja odluke Ustavnog suda.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda imaju imunitet kao i poslanici.

Član 176

(Prestanak funkcije)

Predsjedniku i sudiji Ustavnog suda prestaje funkcija prije isteka vremena na koje je izabran ako to sam zatraži, kad navrši godine života ili pun staž osiguranja za odlazak u penziju određen zakonom ili ako je osuđen na безусловnu kaznu zatvora.

Predsjednik i sudija Ustavnog suda razrješava se dužnosti ako je osuđen za djelo koje ga čini nedostojnim za vršenje funkcije Ustavnog suda, ako trajno izgubi sposobnost za vršenje funkcije, ako javno iznese svoje mišljenje o pitanju koje je predmet ili može biti predmet odlučivanja u Ustavnom sudu ili javno ispoljava svoja politička uvjerenja.

Nastupanje razloga za prestanak funkcije ili razrješenje utvrđuje Ustavni sud na sjednici i o tome obavještava Skupštinu, sa predlogom da Skupština u roku od 30 dana od dana dostavljanja obavještenja konstatuje prestanak funkcije odnosno odluči o razrješenju predsjednika, odnosno sudije Ustavnog suda. Ako Skupština u tom roku ne odluči o razrješenju, Ustavni sud će svojom odlukom utvrditi da je istekom navedenog roka predsjednik, odnosno sudija Ustavnog suda razriješen dužnosti.

Ustavni sud može odlučiti da predsjednik, odnosno sudija Ustavnog suda protiv koga je pokrenut krivični postupak, ne vrši dužnost dok taj postupak traje

Član 177

(Sredstva za rad)

Sredstva za rad Ustavnog suda obezbjeđuju se u državnom budžetu..

Zarade predsjednika i sudija Ustavnog suda određuju se zakonom.

Budžet Ustavnog suda je samostalan u okviru državnog budžeta. Nacrt budžeta Ustavnog suda utvrđuje Ustavni sud i dostavlja ga Skupštini. Predlog budžeta Ustavnog suda, po pribavljanju mišljenja Vlade, utvrđuje radno tijelo Skupštine nadležno za budžet i dostavlja ga Vladi da ga, bez izmjena, uvrsti u predlog državnog budžeta.

DIO D E V E T I

CENTRALNA BANKA

Član 178

(Definicija i nadležnost)

Centralna banka Crne Gore je samostalna i nezavisna organizacija koja vrši monetarnu vlast, odgovorna za finansijsku stabilnost i opštu likvidnost plaćanja unutar zemlje i prema inostranstvu, za održavanje zdravog bankarskog sistema i efikasnog platnog prometa.

Centralna banka ne može se baviti djelatnošću poslovnih banaka.

O Centralnoj banci donosi se zakon.

Član 179

(Ovlašćenje da donosi propise za izvršenje zakona)

Centralna banka:

- 1) donosi propise za izvršavanje zakona iz oblasti za koje je odgovorna i kada je tim zakonima predviđeno njihovo donošenje i stara se o njihovom izvršavanju;
- 2) daje mišljenje o predlozima zakona iz oblasti za koje je ona odgovorna, ako ih podnose drugi ovlašćeni predlagači zakona;
- 3) preduzima mjere za izvršavanje zakona, ostvarivanje ciljeva i zadataka monetarne, kreditne i devizne politike;
- 4) vrši druge poslove utvrđene zakonom.

Član 180

(Kontrola poslovnih banaka i drugih finansijskih organizacija)

Centralna banka vrši kontrolu nad radom poslovnih banaka i drugih finansijskih organizacija.

Poslovne banke i druge finansijske organizacije dužne su da se pridržavaju odluka koje Centralna banka donosi radi obezbjeđivanja finansijske stabilnosti, opšte likvidnosti, stabilnosti bankarskog sistema i platnog prometa, ostvarivanja monetarne, kreditne i devizne politike.

Član 181

(Guverner)

Centralna banka ima guvernera, koji rukovodi Centralnom bankom, i dva pomoćnika guvernera..

Guvernera Centralne banke bira Skupština, na predlog predsjednika Crne Gore, na period od šest godina, i može biti ponovo biran na istu funkciju. Pomoćnike guvernera bira Skupština, na predlog guvernera, na period određen zakonom.

Član 182

(Savjet Centralne banke)

Centralnom bankom upravlja Savjet Centralne banke.

Savjet Centralne banke ima predsjednika i šest članova.

Guverner Centralne banke je predsjednik Savjeta, a pomoćnici guvernera članovi su Savjeta, po položaju.

Četiri člana Savjeta Centralne banke, na predlog Vlade, bira Skupština, na period od šest godina, i mogu biti ponovo birani. Biraju se iz reda istaknutih i uglednih stručnjaka sa profesionalnim znanjima iz monetarne, finansijske, bankarske i pravne oblasti i sa višegodišnjim iskustvom.

Član Savjeta ne može biti funkcioner u državnim organima i zaposleni u banci koja posluje u Crnoj Gori, niti lice koje je to bilo, prije isteka najmanje dvije godine po prestanku funkcije, odnosno zaposlenja.

Predsjednik i članovi Savjeta Centralne banke ne mogu biti pozvani na odgovornost niti kažnjeni za mišljenje iskazano na sjednici Savjeta i dati glas, i imaju imunitet kao i poslanici. O njihovom imunitetu odlučuje Skupština.

Guverner polaže zakletvu pred Skupštinom, a drugi članovi Savjeta Centralne banke pred predsjednikom Skupštine.

DIO D E S E T I

MEĐUNARODNI ODNOSI

Član 183

(Način ostvarivanja saradnje u međunarodnim odnosima)

Političke, ekonomske, kulturne, sportske i druge odnose sa drugim državama i organizacijama i saradnju sa njima Crna Gora ostvaruje preko svojih predstavnika, organa, organizacija i drugih subjekata.

Međunarodne ugovore u ime Crne Gore zaključuju predsjednik Crne

Gore ili Vlada.

Međunarodne ugovore koji zahtijevaju donošenje ili izmjenu zakona, međunarodne ugovore vojne i političke prirode i međunarodne ugovore koji materijalno obavezuju državu Crnu Goru, punovažni su kada ih potvrdi Skupština.

DIO JEDANAESTI

VOJSKA

Član 184

(Osnovna načela o vojsci)

Crna Gora ima vojsku.

Vojska je pod demokratskom i civilnom kontrolom.

Vojsku sačinjavaju crnogorski državljani, koji profesionalno vrše vojne dužnosti.

Savjet za odbranu i bezbjednost upravlja vojskom i odlučuje o njenoj upotrebi.

O upotrebi jedinica vojske i njenih pripadnika van teritorije Crne Gore odlučuje Skupština na predlog Savjeta za odbranu i bezbjednost.

Na osnovu odluka Savjeta za odbranu i bezbjednost, izvršne komande izdaje predsjednik Crne Gore.

O vojsci Crne Gore donosi se zakon, kojim se preciziraju njena uloga i zadaci i sva druga pitanja od značaja za organizaciju vojske i njenu upotrebu³.

Imovina kojom raspolaže vojska, državna je svojina.

---

³ Odredbe o vojsci sadrže samo načela koja opredjeljuje priroda osnovnih načela sistema. Razrada načela o vojsci podrazumijeva da se u državnim organima prethodno iskristališu opredjeljenja i da se tek nakon toga ona pravno formulišu. Pošto Savjetu za ustavna pitanja nije poznato da li su ona iskristalisana i ako jesu kakva je njihova sadržina, nije imao osnova da dalje razrađuje ovu materiju. To se može učiniti u procesu donošenja Ustava ili ostaviti da se sve drugo uredi zakonom.

DIO DVA NA ESTI

PROMJENA USTAVA

Član 185

(Predlog za promjenu Ustava)

Predlog za promjenu Ustava može podnijeti predsjednik Crne Gore, Vlada, jedna četvrtina ukupnog broja poslanika ili 10 hiljada građana koji imaju biračko pravo.

Predlogom za promjenu Ustava može se predložiti izmjena ili dopuna pojedinih odredaba Ustava ili donošenje novog ustava..

Predlog za promjenu pojedinih odredaba Ustava mora da sadrži naznačenje odredaba čije se promjene traže i obrazloženje.

Akt o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine ukupnog broja poslanika.

Ako predlog za promjenu Ustava nije usvojen, isti predlog ne može se ponoviti prije isteka jedne godine od dana kada je predlog odbijen.

Član 186

(Akt o promjeni Ustava)

Promjena pojedinih odredaba Ustava vrši se amandmanima.

Nacrt akta o promjeni Ustava sačinjava nadležno radno tijelo Skupštine.

Nacrt akta o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine ukupnog broja poslanika,

Usvojeni nacrt akta o promjeni Ustava Skupština stavlja na javnu raspravu koja ne može trajati kraće od mjesec dana.

Po završetku javne rasprave nadležno radno tijelo Skupštine utvrđuje predlog akta o promjeni Ustava.

Akt o promjeni Ustava usvojen je u Skupštini ako za njega glasa dvije trećine ukupnog broja poslanika.

Promjena Ustava ne može se vršiti za vrijeme vanrednog stanja.

Član 187

(Potvrda na referendumu promjene)

Promjena osnovnih odredaba Ustava, odredaba o biračkom pravu i odredba o promjeni Ustava, konačna je ako se na državnom referendumu za promjenu izjasni najmanje dvije trećine crnogorskih državljana koji imaju biračko pravo.

DIO TRINAESTI

PRELAZNE ODREDBE I ZAVRŠNA ODREDBA

Član 188

(Ustavni zakon za sprovođenje Ustava)

Za sprovođenje Ustava donijeće se ustavni zakon.

Ustavni zakon donosi Skupština većinom glasova ukupnog broja poslanika.

Ustavni zakon proglašava se i stupa na snagu istovremeno sa Ustavom.